

KURIR

NOVO MESTO
17. maja 1976
št. 3-4 * leto V.

časopis kolektiva industrije motornih vozil

Gre za oblast delavcev samih!

Pred nami je osnutek zakona o združenem delu. Šel je že skozi sedem preizkušenj in ocen, zdaj pa je pred njim osma in najpomembnejša: v vseh temeljnih organizacijah združenega dela in naše družbene ureditve, v vseh krajevnih skupnostih, naj ga ocenijo skozi dragocene dosedanje izkušnje samoupravljanja in uresničevanja načel nove ustave. Še več: že zdaj skušajmo se ravnati v duhu novega zakona, ki je po sprejemu nove ustave naš najpomembnejši zakon.

Odtod prihaja tudi neuradno ime novega zakona: naša „mala ustava“ ali „delavska ustava“. Pot do novega zakona bo prav gotovo ena izmed najbolj nenačasnih pri sprejemanju zakonov: šla bo skozi preverjanje milijonov delovnih ljudi samoupravne socialistične Jugoslavije. Večletne vsakdanje izkušnje naše prakse bodo obogatile javno razpravo: primerjali bomo dobre plati dosedanjih „delavskih“ zakonov s še boljšimi predlogi in idejami v novem zakonu. Novi zakon torej tudi ni „meja ločnica“ med starim in novim v naših spoznanjih; narobe – vodil nas bo od večletnih izkušenj in pridobitev h graditvi še celovitejše podobe in zgradbe socialističnega samoupravljanja. Kajti novi zakon govori o združevanju dela v polnem pomenu besede. Spodbuja nas k združevanju „dela in sredstev“. Zakon vrača pravo moč delavskim svetom, ki so osnovni, temeljni organi samoupravljanja. Razlaga nam vsebino pravih odnosov pri pridobivanju dohodka, govori o odnosih pri delitvi in razporejanju dohodka, pa o pravicah, obveznostih in odgovornosti organov družbeno-političnih skupnosti pri pridobivanju, delitvi in razporejanju dohodka.

Kaj je delovno razmerje, kako ga sklenemo, določamo pravice, obveznosti in odgovornosti delavcev v združenem delu, odgovornost za izpolnjevanje delovnih obveznosti, varstvo pravic delavcev iz medsebojnih razmerij pri delu, kako preneha delovno razmerje – o vsem tem določeno govori, na primer, 4. poglavje v osnutku novega zakona.

Peto poglavje je namenjeno vprašanju upravljanja družbenih sredstev, v 6. se srečamo s povezovanjem osebnega dela v sistemu samoupravno združenega dela. – Oblike združevanja dela in sredstev nas nadalje seznanjajo s pestrostjo možnosti, ki jih ponuja novi zakon. Predpisane so določitve in registriranje statusa organizacije združenega dela, posebno poglavje pa je namenjeno uresničevanju samoupravljanja de-

lavcev v združenem delu: v temeljni organizaciji, v delovni organizaciji, v sestavljeni organizaciji in v drugih oblikah združenega dela. Obdelano je odločanje v delovni skupnosti kot odločanje delavcev po delegatih v skupščinah družbeno-političnih skupnosti in skupščinah samoupravnih interesnih skupnosti.

Posebej obdeluje osnutek organe upravljanja: delavski svet, izvršilni organ delavskega sveta in poslovodni organ. Važno je tudi poglavje o obveščanju delavcev v združenem delu in o samoupravni delavski kontroli. Posebej je obdelana odgovornost za opravljanje samoupravljaljskih funkcij, novo poglavje pa je namenjeno družbenim dogovorom, samoupravnim sporazumom in drugim samoupravnim splošnim aktom. Tudi na družbeno varstvo samoupravnih pravic in

družbene lastnine zakon ne pozablja, posebej pa govori tudi o gospodarskih prestopkih in prekrških.

Seveda od suhega naštevanja naslovov poglavij in točk v osnutku novega zakona ni še nobene koristi. Pred nami je javna razprava, ki naj osvetli širok in izreden, enkratni pomen novega zakona. Od slehernega med nami je odvisno, kako bomo novi zakon razumeli, nato pa tudi sprejeli – in predvsem začeli uresničevati. Praksa nas bo kaj hitro seznanila s posebnostmi in prednostmi novega zakona! In teh ni malo, presenečale nas bodo in uvajale h korakom, glede katerih smo doslej morda že ponovno razpravljali in si stvari predstavljali drugače kot so bili urejene doslej, pa zanje nismo imeli zakonske osnove ali možnosti za njihovo izpeljavo.

In kaj naj nam da javna razprava o osnutku novega zakona? Predvsem to, na kar je opozorila nedavna 6. seja centralnega komiteja Zveze komunistov Slovenije: povezati jo je treba predvsem z reševanjem konkretnih odprtih in perečih vprašanj, ki so danes pred vso družbo. Gre za določeno bitko za stabilnejša, čvrstejša gospo-

darska gibanja. Zlasti ko govorimo o dejavnosti komunistov – pri tem nismo v IMV prav gotovo nobena izjema! – se moramo že enkrat spriznati z dejstvom, kot je dejal tovariš France Popit, da začnemo konkretno in odkrito govoriti o stvareh, ki niso v redu. Le tako bomo prišli do oprijemljivih rezultatov, kajti zgolj z naštevanjem nalog in z nekakšnim „pridigarstvom“ in sklicevanjem na to, da smo enotni, problemov seveda ne moremo rešiti!

Javna razprava, ki je zdaj tudi pred delavci IMV, naj torej ne bo razprava v običajnem pomenu besede: poskrbimo za to, da bo kar najbolj vsestranska in najcelovitejša družbenopolitična akcija, v kateri bomo komunisti odgovorni, da usmerjamo enotno akcijo vseh naprednih socialističnih sil v naši delovni organizaciji! Prav na komunistih leži izredna in posebna odgovornost za „delavski zakon“.

Naj ponovimo: javna razprava o osnutku zakona o združenem delu in njegova uvedba ne bosta samo formalnost – to mora postati bitka za uresničitev interesov delavskega razreda! Po tem, ko smo sprejeli novo ustavo, gre zdaj za najpomembnejši drugi korak v prizadevanjih, da spremenimo „oblast v imenu delavskega razreda“ v „... oblast delavcev samih...“ Zato moramo tu pa tam računati tudi na odpor tistih, ki zdaj razpolagajo s presežno vrednostjo dela ali z združeno močjo odločanja, čeprav je ta včasih skrita. Te misli iz govora predsednika CK ZKS Franceta Popita, ki je posegel v razpravo na nedavnem posvetovanju sekretarjev aktivov komunistov-delavcev neposrednih proizvajalcev iz vseh slovenskih občin, navajamo zato, ker moramo tudi v naši delovni organizaciji javno razpravo o osnutku novega zakona kar najtesneje povezati z obravnavo najbolj perečih in odprtih vprašanj v našem podjetju in skupnem gospodarstvu.

Povečanje proizvodnosti dela, še večje izvozne usmeritve in nujnega še tesnejšega povezovanja slovenskega gospodarstva prihaja pri tem v ospredje. Odločno moramo pri tem tudi vztrajati, je dejal na posvetovanju tov. Popit, pri uresničevanju novega plačilnega sistema, ki nam bo med drugim dal „objektivno sliko vsake delovne organizacije in njenih možnosti na tržišču...“

Naša domovina je boj in prihodnost

„... Jaz, bratje, pa vem za domovino in mi vsi jo slutimo. Kar so nam siloma vzeli, za kar so nas ogoljufali in opeharili, bomo dobili povrnjeno in poplačano s stoterimi obrestmi! Naša domovina je boj in prihodnost; ta domovina je vredna najzlahtnejše krvi in najboljšega življenja. Iz muke in suženjstva nešteti milijonov bo zrasla naša domovina: vsa ta lepa zemlja z vsem neizmernim bogastvom, tedaj bodo le še grenak in grd spomin te gosposke domovine, na suženjstvu zidane, s krvjo gnojene, sramota človeštva, zasmeh pravici...“

Tako je zapisal prvega majnika 1909 sredi najhujših zatiranj avstroogrške monarhije prvi slovenski poklicni pisatelj Ivan Cankar. In ko ta mesec slavimo stoletnico njegovega rojstva in neminljivega dela, povejmo takoj v začetku, da je že junija 1918 na predavanju v Ljubljani med drugim dejal:

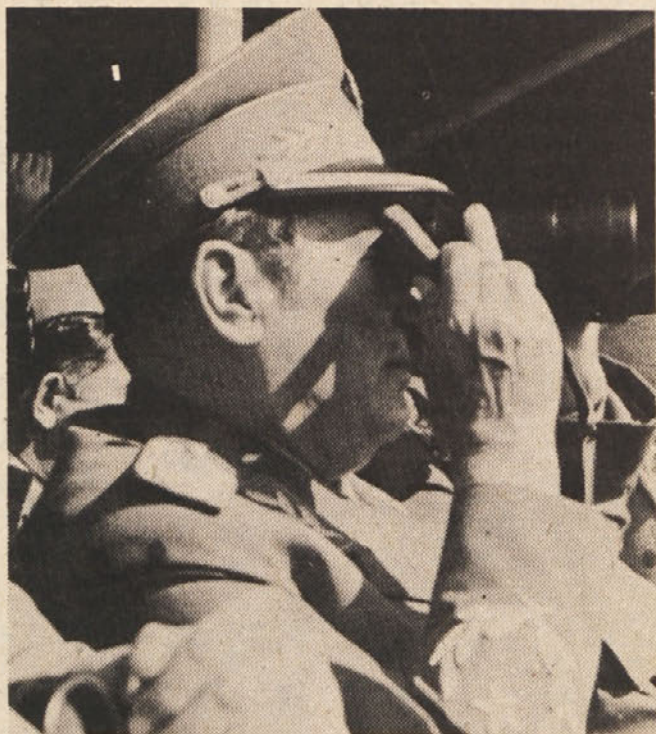
„... In suženj ne sme imeti kulture! Kajti ob tisti uri, ko se bo ozrl okrog sebe, ko se bo zavedel sramote hlapčevstva, se bo z vso silo skušal otresti te sramote. Kadar bi si osvobodil dušo, bi napel vse moči, da se odreši tudi telesnih okov. In gospodar tega ni dovolil, ne dovoli tudi ne dandanašnji, ko je duša naroda-sužnja že osvobojena in ponosna...“

V istem predavanju je govoril tudi o potrebi, da naj bi resni-

čna in pristna, ljudska inteligenca s pomočjo kulture povedala delavcu:

„Enakopraven brat si v družini!“ Takole je dejal: „... In še bo potreba, da mu da ponosa in samozavesti, tako da bo čutil v sebi: „Na meni, na mojih plečih, na plečih delavca-proletarca, sloni bodočnost slovenskega naroda, naroda-proletarca!“

Dragocen in nadvse pomemben je politično-kulturni testament velikega Slovence, umetnika in borca za novi svet. Njegova misel je vsebina naše narodne zavesti. Sedanjost je potrdila njegovo silno hrepenenje in vse sanje o srečni narodovi bodočnosti. „Moje delo je slutnja zarje, vsaka moja beseda in vse moje življenje. Že slišim dleto, ki kleše granitni temelj novi zgradbi...“ je med drugim po-

25. maj – rojstni dan predsednika republike tovariša Tita, je dan mladosti jugoslovanskega mladega rodu in naš skupni, veliki praznik. Vsi – tako tisti, ki so šli skozi oboroženo revolucijo in boj za novi, pravičnejši svet, kot vsi drugi, ki so družno gradili novo Jugoslavijo zadnjih 30 let, se spominjajo na ta dan še prav posebno življenjske poti junaka, komunista in „prvega državljana“ socialistične Jugoslavije, nam vsem tako dragega tovariša in prijatelja Tita. Tudi tokrat mu iskreno in iz vsega srca voščimo predvsem zdravja in moči za uresničevanje številnih nalog, ki si jih nalaga s tisto zgledno prizadevnostjo in z uspehi, ki kronajo vsa leta njegovega plodnega življenja za dobrobit ljudstva!

Milijonom pozdravov in dobrih želja pridružujemo delavske pozdrave dragemu predsedniku naše domovine tudi delavci in delavke IMV za njegov letošnji rojstni dan, praznik mladosti nove Jugoslavije!

vedal v Beli krizantemi. Bil je angažiran umetnik, velik socialist in videc naroda. Zgodaj, silno zgodaj nam je povedal, da brez boja ne bo svobode in enakopravnosti. Njegov „Hlapec Jernej“ je postal prisproda trpečega, zatiranega človeka, ki neomajno veruje v pravico in poštenost. Cankar je trdno stal v „areni življenja in pisal iz vsega srca“.

Na tak ali drugačen način se je z njim srečal sleherni med nami. Preberimo še, kaj je o Cankarju – bojevniku, človeku in umetniku zapisal tovariš Sergej Kraigher v majski številki revije SODOBNOST, kjer med drugim pravi:

„... Dve značilnosti sta me – in ne samo mene – vedno znova vabili in vračali k Cankarju in branju njegovih del. To namreč, da skoraj ni utripa človekovega življenja, kjer ne bi Cankar trkal na človekovo vest, ne glede na pisane postave in zapovedi in bil zahtevnejši od teh. Nič manj pa ni v njegovi umetnosti pomembno to, kako trkajo oziroma vplivajo na človekovo vest in spoznanje njego-

va neizprosna resnicoljubnost in samoizpovednost, izbrušen občutek za neponarejeno, človeško pravičnost, njegova nepomirljivost za lažjo in hinavščino, njegova tenkočutnost za intimne človeške, nenapisane, zato pa toliko bolj neizprosne obveznosti, ki nastajajo v odnosih med ljudmi, pa naj gre za odnos do matere, ljubice ali dekleta, do drugih tovarišev v življenju in ustvarjanju ali za odnose do razmer in obvez v družbi, za dostojanstvo človekove osebnosti ali za položaj in prihodnost naroda in usodo človeštva...“

Cankarjevo veliko moralno sporočilo ostaja tudi danes živo in resnično; je med nami in z nami z vso svojo globoko in iskreno človečnostjo. Ko ga častimo in se spominjamo njegove umetnosti, njegovega boja za socialno pravičnost in narodovo bodočnost, mu ostanimo zvesti predvsem v naših delih: priborili smo si „lepo našo domovino“, v socialističnem samoupravljanju jo dograjujemo, krepimo in postajamo v najpristnejšem pomenu besede sami kovači svoje sreče.

Beograjski salon avtomobilov

V dneh od 5. – 11. aprila 1976 je Beograjsko sejmišče odprlo vrata 15. mednarodnemu salonu avtomobilov.

Tako kot vsako leto je tudi letos ta sejemski prireditelj dosegla izredno zanimanje obiskovalcev, ki so dobesedno preplavili razstavne prostore. V šestih dneh, kolikor je trajal sejem, je rekordno število obiskovalcev pokazalo potrebo po tej in podobnih sejemskih prireditvah pri nas. Prvič letos je bil na sejmu poleg salona avtomobilov predstavljen tudi prvi mednarodni salon navtičnega turizma. Vsekakor je to še korak naprej k propagiranju in popularizaciji te sejemске prireditve.

Za dobrega poznavalca avtomobilске in spremljajoče industrije na tem sejmu bistvenih novosti ni bilo. Največ proizvajalcev vozil gre predvsem na izboljšave, tako estetske kot tehnične in funkcionalne. Kakšen večji opaznejši korak naprej ni bil narejen, kajti vse novosti, čeprav pri nas prvič prikazane oz. predstavljene, so ljubiteljem avtomobilizma v tujini kot tudi doma več ali manj znane, če ne drugače iz avtomobilskih revij in magazinov. Kljub temu je bil obisk sejma za povprečnega zelo zanimiv, pa tudi avtomobilski sladokusci so našli kakšno zanimivost oz. kak atraktiven vložek (npr.: bolid formule 1). Sicer pa so avtomobilski proizvajalci naredili največji korak naprej verjetno v estetskem pogledu, pa tudi na vamost niso pozabili.

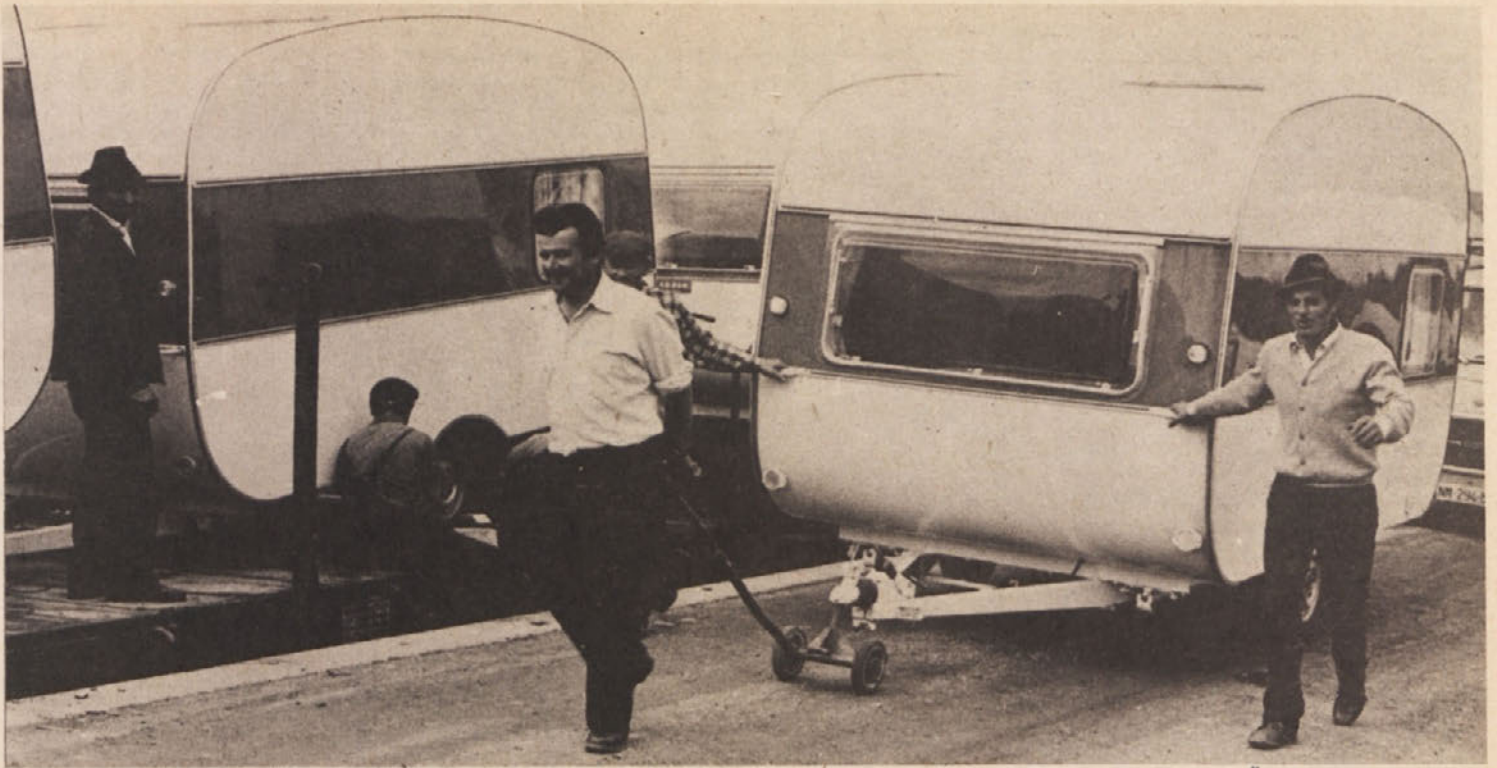
Zastava je imela kot novost nekoliko ozaljšano Zastavo 1300 E, Zastavo 750 Special (30 KM) v že skoraj 20 let stari embalaži.

TAS je predstavil že poznane GOLFE, ki pa so baje še daleč od tega, da bodo zagledali luč sveta v sarajevski tovarni.

IMV je na letošnjem sejmu imel več novosti. Ogromno zanimanje so pozele IMV ADRIA prikolice. Vendar pa se zdi, tako je bilo vsaj slišati iz ust obiskovalcev, da bi naš večji interes za domačega kupca lahko nedvomno še precej ugodneje vplival na prodajo prikolic doma. Prikazali smo tudi nekaj avtomobilskih novosti: domači novorojenec MINIBUS 2200 D – polepšani in mičnejši turistični avto.

Veliko obiskovalcev se je nagnetlo okoli konsignacijskega programa, najzanimivejši je bil verjetno luksuzni RENAULT 30. Tudi za nove, tokrat še francoske dvanajstice, je vladalo precejšnje zanimanje.

Naša pomoč prizadetim

Potres, ki je pred kratkim prizadel prebivalce Posočja, odmeva pa vsej Jugoslaviji. Iz vseh krajev in republik prihaja solidarna pomoč v hudo prizadeti občini Tolmin in Nova Gorica, ponujajo se različne akcije, zvezni izvršni svet pa je prav tako pripravil vrsto določenih ukrepov za omilitev posledic težke naravne katastrofe.

Naša delovna organizacija je v tem hudem času med prvimi priskočila na pomoč: nesreča je pretresla tudi naše delavce. Čeprav sredi največjega povpraševanja po naših prikolicah in neodložljivih izvoznih obveznostih so bile ustavljene številne dobave rednim kupcem. Med njimi je bil zadržan tudi transport prikolic za južni Jadran, da bi lahko zadostili nujnemu klicu po pomoči.

Do včeraj smo dobavili že skoraj 200 prikolic različnih tipov. Vsem zahtevam seveda še nismo mogli zadovoljiti, saj prikolic sploh nimamo na zalogi! Prizadeti bodo predvsem kupci, ki so na prikolice čakali celo od lanske jeseni, pa smo jim v tem času zagotovili dobavo. Nekateri bodo s tem zadovoljni, drugi morda spet ne, toda vsi smo se s tem vključili v veliko solidarnostno akcijo, da bi prizadetim prebivalcem v Posočju čimprej pomagali.

Naša solidarnost ob potresu na Primorskem pa s tem še ni končana: od nas bo terjala, da bomo v naslednjih tednih, dokler traja počitniška sezona, nadoknadili, kar smo poslali na potresno območje. Samo v podaljšnem delovnem času in z veliko prizadevnostjo vseh članov kolektiva, posebno pa delavcev, zaposlenih v proizvodnji prikolic, bo mogoče nadomestiti število prikolic, ki bi jih po sklenjenih pogodbah že morali dobaviti kupcem.

Ponosni smo, da so si prebivalci v najhujše prizadetem potresnem območju prav z našimi prikolicami olajšali gorje in dobili hitro varno streho nad glavo. S to zavestjo se lotevamo povečanih nalog v proizvodnji prikolic!

Smo res tako bolni?

Ko so kontrolorji v naši akciji obiskovali delavce, ki so bili v bolniški in bi morali biti doma, jih je bilo dosti, ki so bili takole „bolni“ — na njivi so sadili krompir . . .

Mnogo je izosankov z dela, ki pomenijo nedelavnost oziroma izkoriščanje zdravstvenega varstva. O tem, kakšen je položaj pri nas, meni zdravnica v naši obratni ambulanti dr. Maruška Levstek: „V ambulanto pride poprečno po 80 ljudi na dan, ob ponedeljkih pa tudi 100. Številke so občutno previsoke za normalno delo.

Najpogosteje prihajajo ljudje zaradi poškodb pri delu; te nastanejo največkrat zaradi nepazljivosti na delovnem mestu ali pa zaradi tega, ker delavci ne uporabljajo zaščitnih sredstev. Pogostne so tudi poškodbe doma. Zadnje čase opažam nagel porast gastričnih težav, se pravi svežih ran na želodcu in dvanajsterniku. Vzroki so v prekomernem uživanju alkohola, cigaret in črne kave ter neredna prehrana, ki jo pogojuje oddaljeno stalno bivališče. Veliko število delavcev prihaja na delo brez zajtrka, kosilo in večerjo pa združujejo v en obrok.

Dosti problemov nam povzročajo alkoholiki, ki jih ni malo. Značilno je, da vsi odklanjajo zdravljenje. Zgodi se, da pridejo v ambulanto tudi namišljeni bolniki. S takimi so težave, ker nočejo delati, čeprav so sposobni za delo. Problemi so tudi s pacienti, ki ostanejo doma in se ne javijo zdravniku. Poudariti moram, da bolniškega staleža za nazaj ne bomo priznavali razen v primerih, če je to dokumentiral v

V Jugoslaviji vsak dan ne pride na delo več kot 400.000 ljudi. Ni si težko predstavljati, kakšno škodo povzročajo izostanki z dela našemu gospodarstvu; skoraj 100 takšnih tovarn, kakršna je IMV, vsak dan stoji zaradi bolniških!

Prav zaradi tega bi lahko z zmanjšanjem števila izostankov z dela dobili ogromne notranje rezerve za povečanje proizvodnje in dohodka. Kot smo že pisali v eni izmed zadnjih števil Kurirja, se je v lanskem letu v naši delovni organizaciji poškodovalo na 100 zaposlenih poprečno 15,12 delavcev, kar presega republiško poprečje. Drugi podatek, ki govori o izgubi delovnih dni, pravi, da izgubimo z eno poškodbo 15,66 delovnih dni, kar je manj od republiškega poprečja — 18 dni. Ta podatek kaže, da gre pri nas v večini primerov za lažje poškodbe, ki bi se jih lahko z malo truda in dobre volje dalo zmanjšati.

zdravstveni knjižici dežurni zdravnik. Prav tako ne bodo dobili bolniškega staleža vsi tisti, ki se ne zglase v ambulanto takrat, ko so naročeni.

V začetku tega leta se je močno zaostri la kontrola bolnikov na domu, kar se že opaža tudi v ambulanti. Obiskovalcev je manj. Mislim, da je poostrena kontrola pravilna, saj bolniki ne smejo ničesar delati in zato naj bodo v staležu zares le tisti, ki ga potrebujejo.“

Če kontrolor zaloti pacienta, ki je v bolniškem staležu, pri kakršnem koli delu, ostane delavec v staležu do izteka oziroma do ozdravitve, ukine pa se

mu nadomestilo osebnega dohodka s tistim dnevom, ko ga je kontrolor dobil, da s svojim ravnanjem preprečuje zdravljenje.

V podjetju ugotavljamo, da je bilo na bolniški znatno več ljudi, kot jih je bilo potrjenih v naši ambulanti. Področne ambulante v Šentjerneju, Ozlju, Metliki in Črnomlju so imele lani naval naših „bolnikov“. Med njimi je bilo dosti takih, ki niso bili zadovoljni z odločitvijo naše zdravnice in so iskali bolniško tam, kjer so jo laže dobili.

Precej bolniške je bilo namreč odrejene mimo naše evidence, o čemer priča podatek, da je bilo lani vsak dan odsotnih z

dela več kakor 186 delavcev, ki delajo v tozdih in DS OSS v Novem mestu.

V lanskem letu je naša ambulanta takole poslovala:

- na prvem pregledu je bilo 5.184 delavcev,
- na ponovnem pregledu 13.175,
- na prevezovanju 3.141,
- po injekcije jih je prišlo 807,
- na komisijo za delazmožnost 570,
- na komisijo za klimatsko zdravljenje 23,
- na komisijo za upokojitve 18,
- ostalih ambulantnih storitev 525.

KONTROLORJEV OBHOD

Da bi bralcem Kurirja lahko verodostojno popisali, kako posamezni bolniki spoštujejo zdravnikova navodila, smo pogledali nekatere, ki so bili zadnje čase v bolniški, kar doma. Kaj smo izvedeli?

Sli smo na Otočec k Branku Šerugi, KV avtoličarju, z Otočca 71, ki je zaposlen kot brizgalec I v lakirnici tovarne avtomobilov in je bil v staležu bolnih zaradi poškodbe prsnega koša. Po zdravnikovi odredbi bi moral biti doma, saj mu je predpisal ležanje.

Otroci so že na cesti povedali, da ga ni doma in da dela pri zasebnem avtokleparju. Kontrolor si je v delavnici ogle-

dal težkega bolnika. Seruga je bil zatopljen v delo: brusil je zadnji desni blatnik nekega volkswagna. „Ste vi tu glavni?“ ga je vprašal kontrolor, Seruga pa je odvrnil: „Ne, samo honorarno pomagam...“ Potem se mu je kontrolor predstavil. Posledice: ukinjeno nadomestilo.

Na Raki smo obiskali Alojza Jordana iz Smlednika, ki je bil v staležu zaradi poškodbe kolena. Bil je doma in je upošteval zdravnikova navodila. Potem smo šli še k Vladu Kotarju, ki je bil v staležu bolnih zaradi gripe, a ga nismo našli doma. Bolniški stalež mu je odredil zdravnik Zdravstvenega doma v Krškem.

Tudi Staneta Kočevarja iz Dol. Gradišča in Marjana Gačnika iz Sel pri Ratežu nismo našli doma.

Kontrolorji bolnikov so imeli v času epidemije gripe in tudi prej veliko obiskov. V dveh tednih so obiskali 127 naših delavcev na bolniški. Veliko je bilo takih, ki so se krepko zavedali posledic zahrbtno gripe in so ležali v postelji ter zbijali temperaturo, dosti pa je bilo tudi takih, ki jim je bila bolniška samo izgovor.

Naj zapišemo samo nekaj odredb v zadnjem času:

Alojz Mavsar iz Velikega Cerovca pri Stopičah. Ni ga bilo doma, čeprav je imel predpisano strogo ležanje.

Stjepan Miholič iz Sopota 1a, pošta Ozalj. Ni ga bilo doma. Kljub kontrolorjevemu naročilu, naj se zgleda pri njem, tega v štirih dneh ni naredil.

Jože Barbič, Šutna 17, iz karosernice. Kontrolor ga ni našel doma, češ da je šel po zdravlila, kar pa ni bilo res. Kmalu se je namreč pripeljal z avtobusom nazaj domov – brez zdravil.

Slavko Peterlin, Zloganje, Škocjan, iz proizvodnje prikolic. Zaradi poškodbe noge je imel predpisano ležanje. Kontrolor ga je našel, ko je popravljaval motor.

Martin Starič, Rodna vas pri Trebelnem, delavec v lakirnici. Predpisano je imel ležanje. Ko je prišel kontrolor, ga je našel na dvorišču v gumijastih škornjih; opozoril ga je, kar pa ni zaleglo. Ob naslednji kontroli ga ni bilo doma, ker je odšel na tečaj za voznike motornih vozil v Trebnje.

Štefan Pust, Daljni vrh 11, iz karosernice tovarne avtomobilov. Predpisano ležanje, a ga ni bilo doma.

Jože Skušek, Mirna vas 8, z montaže tovarne avtomobilov. Zaradi operacije na palcu desne noge mu je zdravnik odredil ležanje. Ob kontroli smo ga našli v svinjski kuhinji, kjer je pripravljaval hrano za prašiče.

Franc Cimerman, Šentjošt 5, iz tovarne avtomobilov. V bol-

niškem staležu zaradi pljučnice. Kontrolor ga ni našel doma!

Podatki kažejo, da se igramo z zdravjem in da nam ni dosti mar navodil zdravnikov. Posamezniki si dobijo bolniško zato, da postore potrebno na kmetiji, da opravijo gospodarske posle ali da hodijo naokrog. Na ta način preprečujejo zdravljenje in ga podaljšujejo.

Kontrola bolnikov nam je odprla še en problem, ki ga moramo hitro rešiti: imamo lastno ambulanto, naši delavci pa iščejo zdravstvene usluge drugod. Ko smo odpirali ambulanto v IMV, smo se dogovorili, da lahko delavec išče zdravniško pomoč tudi pri drugem zdravniku, da pa je za odredbo bolniškega staleža pristojen samo zdravnik v naši ambulanti. Tega se, kakor kažejo podatki, posamezne zdravstvene postaje – na primer Šentjernej, Metlika, Brežice – ne drže.

Zlasti izkoriščajo zdravstveno varstvo bolniki, ki jim stalež odredi zdravnik v zdravstveni postaji Šentjernej. Na to smo že pred časom opozorili, a doslej ni bilo uspeha.

ŠE NEKAJ CVETK

Od 5. januarja letos je bil zaradi išijasa v staležu bolnih tudi Franc Krhin iz Dol. Gradišča 4, skladiščnik v tovarni avtomobilov. Kontrolor ga ni našel doma, pač pa v vinogradu na Vinjem vrhu, kjer je ostril kolje. Kontrolorju je povedal, da je zdaj čas za tako delo in da se mora malo razgibati. „Kaj bi ti delo v podjetju škodilo?“ ga je vprašal kontrolor, ko je videl, kako brez bolečin dela v lastnem vinogradu, na kar pa Krhin ni nič odgovoril...

Janez Mrgole iz Zbur 32, zaposlen v proizvodnji prikolic v skladišču osnovnega materiala, po evidenci naše zdravstvene ambulante ni bil med bolnimi. Slučajno pa je kontrolor zvedel, da se nahaja v bolniški in ga je šel obiskat. V Zburah je zvedel, da Mrgole pridno obdeluje vinograd in da ga je vzorno uredil. Ljudje so mu povedali, da je štiri dni zapored pridno obrezoval trtje. Mrgoleta obisk ni presenetil, saj je kontrolorja dočakal na hišnem pragu; bil je lepo oblečen, kot da se odpravlja na pot. Kontrolorju je povedal, da je na bolniški in da ima težko gripo: bilo je hudo, pa se je že kar zlizal. Ni pozabil dodati, da se je komaj izvlekel iz postelje. Stalež mu je odredil zdravnik na zdravstveni postaji v Škocjanu.

Kontrolorjevi podatki so bolnega hitro postavili na noge.

Nadaljevanje na naslednji strani

Franc Krhin iz Dol. Gradišča 4 je bil po zdravnikovem navodilu tako bolan, da bi moral ležati doma – v resnici pa je ostril kolje v vinogradu.

V marcu: 32 nesreč

V marcu 1976 se je pripetilo 26 nesreč na delu in 6 na poti na delo in z dela.

Na poti na delo in z dela so se ponesrečili: 1. Sevšek Boža, 2. Kastelic Vide, 3. Virant Anica, 4. Dolinar Jernej, 5. Deak Rezka, 6. Jakič Jure.

Po oddelkih so se gibale nesreče pri delu: — proizvodnja prikolic 8 primerov, — commerce 3 primeri, — mehanska obdelava 1 primer, — karosernica 2 primera, — presernica 5 primerov, — skl. 6l 2 primera, — montaža R-4 1 primer, — linija kolesnih obročev 1 primer, — varilni oddelek 1 primer, — lakimica drobnih delov 1 primer, — montaža dostavnih vozil 1 primer.

Vzroki nesreč pri delu so bili naslednji: — nepravilen postopek dela 4 primeri, — nepazljivost 14 primerov, — oster rob 1 primer, — tehnična pomanjkljivost 1 primer, — spolzka tla 2 primera, — neurejena delovna okolica 3 primeri, — neuporaba oseb. var. sred. 1 primer.

V prvem trimesečju smo zapazili zelo velik upad nesreč pri delu. Analiza je pokazala, da je zmanjšanje nesreč pri delu rezultat povečanih ukrepov glede upoštevanja varstva pri delu. Zabeležen je upad nesreč pri delu za 46%. Podatki pogostnosti (procenta poškodovanih so naslednji):

1975	1976	indeks
21,32	11,55	0,54

Jože Dragman iz Polhovice je prav takrat, ko ga je obiskal kontrolor, izpregal konja. Ves dopoldan je sadil krompir na njivi, čeprav bi moral doma počivati, kot je naročil zdravnik.

Nadaljevanje s prejšnje strani

Razumljivo je, da ga je prijavil; Mrgoletova žena pa je ob tem ugibala, kdo je bil tako nesramen, da je kontrolorju vse to povedal...

Kontrolor je na domu obiskal tudi Jožeta Dragmana iz Polhovice, ki je bil v bolniški zaradi poškodbe roke. Po zdravnikovem navodilu bi moral doma počivati. Ko smo prišli do njegove domačije, je Dragman ravno izpregal konja: ves dopoldan je sadil krompir. Povedal je, da je roka že kar dobro pozdravljena in da bo šel čez dva dni na delo. Razumljivo je, da bo v spomin na to, kako je izkoriščal zdravstveno varstvo, ob nadomestilo.

Stane Rakovec je pravzaprav eden izmed najtežjih bolnikov. Ta delavec iz skladišča tovarne avtomobilov je doma iz Zagorice 20 pri Dobrniču. Zaradi bolečin v križu je bil na bolniški in bi moral po zdravnikovih navodilih ležati v postelji. Rakovec pogosto boluje, saj je bil lani v staležu kar 236 dni in na pregledu pri zdravniku celo 34-krat. Bolnik toži zaradi neznosnih bolečin v križu in trdi, da se ne more pripogniti in da težko stoji.

Kontrolor pa ga vendar ni našel doma. Rakovec je bil ob 10.50 v bližnjem gozdu, kjer je marljivo pripravljaval kole za vinograd; vihtel je kljukec in nič ni bilo videti, da ga kaj boli v križu.

Sledila je odredba, komisija za ugotavljanje kršitev delovnih

dolžnosti pri tozid tovarna avtomobilov pa bo dala zadnjo besedo.

Eden takšnih, ki mu ni dobra naša zdravstvena postaja, je tudi Janez Čukajne, čuvaj v DS OSS. V stalež bolnih ga je dal zdravnik dr. Podobnik iz zdravstvenega doma v Šentjernej, ker je imel težjo poškodbo na desni roki. Obisk na domu ni bil uspešen. Potem je kontrolor stopil še v vinograd: tam je Čukajne obrezoval trtje.

Če bolnik namenoma preprečuje zdravljenje in ne upošteva navodil zdravnika, se mu ustavi izplačilo nadomestila osebnega dohodka. Tako je ravnal tudi kontrolor. Sledila bo tudi prijava odbora za ugotavljanje kršitve delovnih dolžnosti.

TUDI V BREŽICAH

Bolnih in takih, ki izkoriščajo zdravstveno varstvo, nimamo samo v novomeških tozidih ampak jih je dosti tudi v drugi tozidih.

Obiskali smo nekaj bolnikov v tozidu tovarna prikolic Brežice.

Martin Marzel iz Volčja 42 je tožil, da ga boli glava, zdravnik pa mu je odredil daljši bolniški stalež. Kontrola ni bila uspešna, saj bolnika ni bilo doma. Vhodna vrata so bila odprta, zato je kontrolor pogledal v notranjost hiše, če je prav prišel. Na mizi je bil zmečkan papir. Ko ga je kontrolor zravnal, je videl, da je to zdravniški recept. Kontrolor je prišel prav, le njegovega varovanja ni bilo doma.

Kontrolor se je še malo oziral okrog hiše in zagledal človeka, ki je z volovsko vprego vlekel les iz grape. Marzel je kontrolorju zatrdil, da je pojedel že vsa zdravila — potem pa ni vedel povedati, kako je prišel na mizo zmečkan recept na njegovo ime.

Isti dan je kontrolor ustavil nadomestilo osebnega dohodka še 4 drugim delavcem iz tega tozida, ker se niso držali zdravnikovih navodil ali zaradi tega, ker so delali doma ali na polju.

KAJ ZDAJ?

Ko smo začeli z akcijo, smo se vprašali, ali smo res tako bolni, kot kažejo številke. Hoteli smo se prepričati na svoje oči.

Kar smo doživeli, smo napisali. Odgovor prepuščamo vam, bralci in člani kolektiva, saj boste nanj lahko sami odgovorili. Morebiti boste začeli razpravo v vašem tozidu takrat, ko boste uvajali nadurno delo zaradi tega, ker niste uresničili zastavljenih nalog. Morebiti boste o tem govorili takrat, ko bo tekla beseda o poostreni kontroli bolnikov na domu.

Prav gotovo boste imeli podporo zavestnih članov našega kolektiva, ki že zdaj podpirajo naša prizadevanja, da odkrijemo tiste izkoriščevalce, zaradi katerih morajo delati zvesti člani kolektiva takrat, ko drugi doma obdelujejo vinograde ali polja ali ko samo lenarijo in izkoriščajo bolniški stalež takrat, ko bi lahko delali!

Tudi avto onesnažuje zrak!

Že naše prababice so vedele, da morajo biti zelo previdne pri uporabi likalnikov na leseno ogelje, sicer lahko nastopi ne samo glavobol ampak tudi težja zastrupitev ali celo smrt. Danes je znanstveno in strokovno utemeljeno in splošno znano dejstvo, da izgorevanje (oksidacija) vseh ogljikovih goriv razvija celo vrsto zdravju škodljivih in strupenih plinov, ki v atmosferi onesnažujejo in zastrupljajo organizmom za življenje nujno potrebno snov – zrak.

Zgorevanje goriv in s tem ustvarjanje strupenih plinov, ki se razmešajo po zraku, se dogaja ne samo pri proizvodnih procesih v industriji, kjer so te količine strupenih plinov največje, ampak tudi pri kurjenju manjših ali večjih peči od drv do mazuta. Velik delež daje tudi množica motorjev z notranjim zgorevanjem, ki ga ima praktično vsak avto. Vse to predstavlja s svojim razvojem povečanje onesnaženja in zastrupljanja zraka. Povečujejo se pogoji za zdravstveno neopornost organizmov ter pojavov vedno številnejših organsko-mentalnih defektov človeka kljub njegovemu prilagajanju. Učinek prvih dveh omenjenih izvorov onesnaževanja je danes z znatnimi stroški tehnično že možno zelo zelo zmanjšati, pri eksploataciji motornih vozil pa nam to še ni uspelo. Ni čudno, da skuša prizadetost vsega sveta s strogimi predpisi o dovoljeni emisiji izpušnih plinov tak položaj vsaj omiliti, čeprav vemo, da to še daleč ni dovolj.

Naj navedemo za primer da predstavlja trenutno še dovoljena emisija 4,5 % ogljikovega monoksida pri prostem teku popularnega fička vsako minuto proizvodnjo 12 l tega strupenega plina, ki na človeka že smrtno deluje, če ga je le 6 l v 1 m³ zraka, ki ga udihavamo. To pomeni, da v zaprtem garažnem prostoru 30 m³ (4 x 3 x 2,5 m) dosežemo v 15 minutah koncentracijo, ki zagotovo usmrti neprevidne osebe, ki karkoli počno pri tekočem motorju. Ker pa je ogljikov monoksid kot plin težji od zraka, se seveda razporeja v večji koncentraciji ob tleh, kar pogojuje, da je možna zastrupitev osebe tudi pri odprtem garažnem prostoru ali kanalu, ki je v celoti ali delno pod nivojem (pol kletne garaže!). Enako niso neznane v praksi potrjene smrtne zastrupitve v notranjosti samega stoječega vozila na popolnoma odprtem prostoru, ko z ventilacijskim ogrevanjem ali strujanjem direktno usmerjamo izpušne strupene pline v zaprti prostor.

Za boljše razumevanje naj navedem da je tak položaj značilen za tipe vozil kot so fiat 750, VW, NSU in še drugi, ki imajo v bližini izstopa izpušnih plinov nameščeno napravo za ogrevanje zraka. Enako nevarno pri vseh vozilih pa je pronicanje izpušnih plinov v bivalni prostor zaradi netesnosti.

Strupeni plin ogljikov monoksid je brez vonja in okusa in ima to zahrbtno lastnost, da smo fizično že smrtno zastrup-

ljeni in že brez fizične moči za reševanje, ko šele naša zavest to zazna. To ima za posledico, da se človek sam brez tuje pomoči ne more rešiti iz take situacije, čeprav se zaveda in skuša kaj storiti. Pri tem se zagotovo tudi zgrudi in s tem udihava še bolj koncentrirano zastrupljen zrak.

V izpušnih plinih so razen vodne pare, ki ni strupena, vse ostale komponente škodljive ali strupene in degenerativno delujejo na človeški rod. Pojav ogljikovega monoksida kot direktnega strupa smo že omenili. Zavedati pa se moramo, da se v izpušnih plinih nahajajo tudi še skupine nepopolnoma razpadlih (zgorjenih, oksidiranih) delcev goriva, za katere je v novejšem času ugotovljeno, da pospešujejo razvoj rakastih obolenj v telesu, če jih udihavamo. Takih delcev nastane pri težjih gorivih (nafta) več kot pri lažjih (benzin). Imajo še to lastnost, da se usedejo na zemljo, kjer jih izpira voda odnosno vsrka rastlinje in jih tako človek neopazno neposredno zopet dobi v svoj organizem z vsemi posledicami.

Učinek zastrupljanja z žveplovim dioksidom in svincem kot dodatkom gorivom tudi ni zanemarljiv. Posebno pozornost pa moramo posvetiti pojavu, ki ga normalno odprto izgorevanje ne pozna, to je ustvarjanje dušikovih oksidov iz zračnega dušika, ki so sami po sebi za človeka opojni in strupeni, v zvezi z vlago v zraku pa tvorijo družino solitrnih kislin, ki kot hlapi napadalno razjedajo dihalne organe, napadajo ko-

žo in botrujejo raznim alergijam. Neobstojnost dušikovih oksidov in vezava teh kislin na prah v zraku zmanjšujejo kvarne posledice, a hkrati povečujejo škodljiv vpliv „smoga“ kot celote na zdravje.

Raziskave na tem področju so ugotovile, da izgorevanje vodika v vodno paro praktično nima pomembnih kvarnih vplivov. Izgorevanje nižjih ogljikovih goriv, ki imajo v sebi veliko vodika (metan – butan) v primerjavi z višjim ogljikovodikovim gorivom (nafta – mazut) ima pri isti količinski sprostitvi toplotne energije tudi do sedemkrat manjšo udeležbo intenzivno škodljivih komponent. Iz tega razloga je razumljivo, da dokler ne bomo našli praktično uporabnih energetskih virov za cestna vozila brez škodljivih posledic za organizme, se težnje za uporabo plinov kot so metan, etan, propan ali butan za pogon ne bodo zmanjšale kljub nasprotovanju (iz finančnih razlogov) večine velikih petrolejskih koncemov.

Naša splošna situacija pri onesnaževanju zraka zaradi cestnih vozil z ozirom na predpise in norme ni ravno rožnata, saj teče cela vrsta motorjev, izdelanih še v obdobju, ko nismo obračali pozornost na sestavo izpušnih plinov. Ti motorji imajo v mnogih primerih nenastavljivo neustrezno emisijo, ki jo predpisi prepovedujejo. To pa zahteva, da bomo morali ustvariti voznikom možnosti, da zadovoljivo uredijo tudi te motorje svojih vozil.

Ing. MIRKO LINDTNER

Naši izdelki na razstavnem prostoru Gospodarskega razstavišča v Ljubljani

Z razstav v Mariboru in Ljubljani

Po že ustaljeni praksi smo tudi v letu 1976 nastopili praktično v istem časovnem razdobju, kot je salon avtomobilov v Beogradu, tako v Mariboru kot v Ljubljani.

Sejem „Gostinske in gospodinske opreme“, ki je bil letos od 2. do 11. aprila, je bil v primerjavi z lanskoletnim mnogo skromnejši. IMV je imela kar dosti eksponatov, od osebnih avtomobilov R-4, R-16 do dostavnih: KOMBIBUSA, TURISTA, FURGONA 2200 D in KAMIONETA 2200 D 1,75 t do prikolic 305 SLB (stara, z ravno ploščevino), 380 Q, 2 kom 450 Q in novo 330 SLB.

Ostalih razstavljalcev je bilo mnogo manj, ker letos ni bilo kulinarčne razstave. Poslovnih partnerjev je bilo le toliko, kolikor je bilo neizdobljenih proizvodov — predvsem stanovanjskih prikolic ADRIA Caravan. Menim, da letos razen strogo v propagandnem smislu z razstavo v Mariboru nismo uspeli, tako da bomo morali v bodoče dobro pretehtati smotnost podobnih razstav ob vse večjih stroških.

Sejem ALPE ADRIA, ki je bil od 6. do 11. aprila, je bil vsaj glede obiskovalcev mnogo uspešnejši. V soboto in nedeljo je bil pravi defile radovednežev, ki so si želeli in si ogledali naše razstavljene eksponate: stanovanjske prikolic ADRIA Caravan 330 SLB, 410 Q, 450 Q, 500 in 550. Veliko zanimanje,

posebno še za nova tipa prikolic 330 SLB in 410 Q, pa se je zmanjšalo ob informaciji o dobavnih rokih. Poslovni partnerji so se prav tako kot tisti v Mariboru oglašali le, v kolikor so želeli pospešiti izdobjavo že vplačanih stanovanjskih prikolic ali popularnih katrc R-4. Od avtomobilov smo razstavljali le TU-

RISTA. Menim, da je bil sejem ALPE ADRIA uspešen prav s propagandnega vidika, konkretnih pogodb pa ni bilo sklenjenih.

IVO DANEU

Sodelovanje na razstavi SODOBNA MEDICINA v Skopju

Med sejmi, ki so bili oziroma ki bodo še organizirani, je Skopski sejem organiziral mednarodni sejem medicinske opreme, farmacevtskih in sanitetnih izdelkov „SODOBNA MEDICINA“. Poleg domačih razstavljalcev je na razstavi sodelovalo veliko število razstavljalcev iz skoraj vseh evropskih držav. IMV je razstavljala specialna sanitetna vozila: Renault-4 za obiske na domu, SANITET 1600 R, SANITET HMP in sanitetno vozilo za potrebe JNA. Z vozili je bila razstavljena tudi prikolica ADRIA EXPORT 450. Vsi naši izdelki in razstavljani eksponati

so pri obiskovalcih naleteli na veliko zanimanje.

IMV je bila ta razstava zelo dobrodošla, saj je zasedala zvezna komisija za odreditev jugoslovskega sanitetnega vozila. Vozilo SANITET 1600 R je bilo demonstrirano predstavnikom zdravstvenih organizacij iz vseh naših republik in pokrajin.

Čeprav je bila v Skopju ozko specializirana razstavna prireditev, je bilo naše sodelovanje vsekakor upravičeno, ker so se obiskovalci razen za razstavljene eksponate zelo zanimali tudi za naš ostali proizvodni program.

IMV, POSLOVALNICA NIŠ

DEZINFORMACIJE

„Žal je res tako. Dezinformacije nam delajo veliko napoto. Včasih mislite o kom, da je najboljši, potlej pa vidite, da dela z drugačnimi nameni, da spodkopava notranjo kohezijo Zveze komunistov. Take je treba razkrinkavati, in to brez vsake obzirnosti in oportunitizma. Komunisti si morajo prizadevati, da bi znali in mogli razločevati poštene namene od nepoštenih, da bi pravočasno spoznavali tendence, ki peljejo h krepitvi Zveze komunistov, in pa tiste, ki jo razbijajo . . .“

TITO v razgovoru z urednico „Vjesnika“ januar 1976

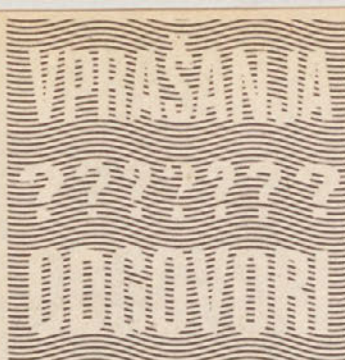
Obveščanje v združenem delu

Organi organizacije združenega dela morajo zagotoviti, da bodo delavci redno, pravočasno, resnično, popolnoma in vsebinsko ter oblikovno na dostopen način obveščeni o celotnem poslovanju organizacije združenega dela in njenem materialno-finančnem stanju, o pridobivanju in delitvi dohodka ter uporabi sredstev, o rezultatih, doseženih z združevanjem sredstev iz minulega dela v vseh oblikah združevanja dela in sredstev ter o drugih vprašanjih, ki so pomembna za upravljanje, odločanje in uveljavljanje samoupravne delavske kontrole.

Delavci imajo pravico zahtevati, da so obveščeni o delu in izvrševanju sklepov delavskega sveta in izvršilnega organa ter o delu poslovodnega organa temeljne organizacije, delovne organizacije, sestavljene organizacije in drugih organizacij in skupnosti, v katere so združili delo in sredstva.

(521. člen osnutka zakona o združenem delu)

Pojave nedelavnosti, nediscipline, lenuharjenja pri delu, pohajkovanja in podobnega vedenja je treba odprto žigosati in kritizirati, je med drugim dejal sekretar izvršnega komiteja predsedstva ZK Stane Dolanc v svojem govoru kovinarskim delavcem Jugoslavije v Novem Sadu. — Pa poglejmo, kako je pri nas: tako kot kaže spodnja slika, je skoraj vsak dan ob tričetrt na dve, ko delavci predčasno zapuščajo delo v TOZD v tovarni avtomobilov!

PRIŠTEVANJE PROSTE SOBOTE V LETNI DOPUST

VPRAŠANJE:

delavec A. C. sprašuje, ali je pravilno, da se mu v dopust šteje tudi prosta sobota, če je dopust nastopil v petek in je želel samo en dan dopusta. Po njegovem se mu prosta sobota ne sme šteti v dopust, saj se dopust računa samo za delovne dneve.

ODGOVOR:

v prvem odstavku 74. člena samoupravnega sporazuma o medsebojnih razmerjih delavcev v združenem delu je določeno, da se v letni dopust štejejo tudi vse sobote. Z izrazom „vse sobote“ je jasno povedano, da se v letni dopust štejejo vse sobote ne glede na to, ali je sobota delovna ali ne.

V drugem odstavku istega člena pa je določeno, da se v letni dopust šteje tudi sobota, če je delavec začel ali končal izrabo letnega dopusta pred nedelovno soboto, ne glede na to, koliko dni je delavec želel izrabiti dopust.

Iz vsega tega sledi, da se delavcu nedelovna sobota všteje v letni dopust, če je začel izrabo

letnega dopusta v petek pred nedelovno soboto, pa čeprav je želel izrabiti letni dopust samo v petek, to je en delovni dan.

IZJAVA O PRENEHANJU LASTNOSTI DELAVCA V ZDRUŽENEM DELU

Delavec je dal izjavo, da bo nehal delati in da izstopa iz delovne organizacije. Odbor za medsebojna razmerja je to izjavo sprejel in je na svoji seji sklenil, da se s to izjavo strinja in da delavcu preneha lastnost delavca v združenem delu v rednem odpovednem roku. Delavec pa v rednem odpovednem roku ni našel možnosti, da bi si pri drugi delovni organizaciji pridobil lastnost delavca v združenem delu.

VPRAŠANJE:

delavec B. M. sprašuje, če lahko podpiše svojo izjavo, da bo nehal delati in da izstopa iz delovne organizacije, saj še ni potekel redni odpovedni rok.

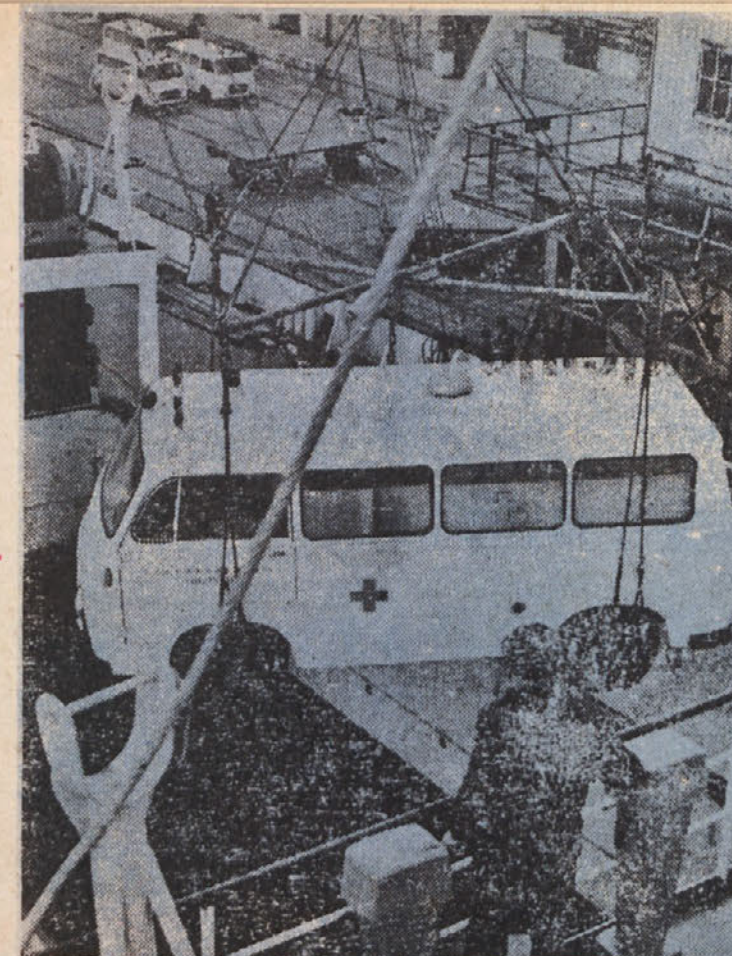
ODGOVOR:

taka izjava delavca, da bo nehal delati in da izstopa iz delovne organizacije, ima svoje pravne posledice. Delavec svoje izjave ne more več veljavno preklicati od trenutka, ko delovna organizacija to izjavo dobi, ne glede na to, ali je odbor za medsebojna razmerja odločal ali ne. Po teku odpovednega roka delavcu preneha lastnost delavca v združenem delu.

Enako meni tudi Vrhovno sodišče SRS Slovenije—Rev 44/72, poročilo sodne prakse VS SRS 1972/II, točka 5.

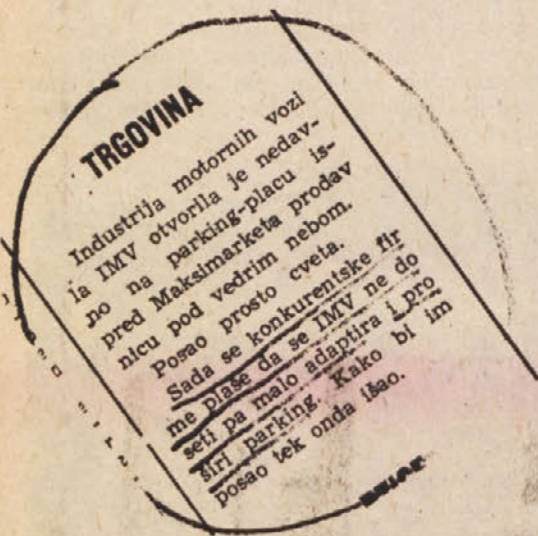
Tam, kjer je veliko ljudi na kupu, je ugodna priložnost za opozorilo na kvaliteto izdelkov in blaga. Na sliki: naš reklamni pano na stadionu, kjer pravkar tečejo ogorčene minute prve zvezne lige . . .

17. aprila zvečer je iz reške luke odplula z ladjo LJUTOMER, last Splošne plovbe iz Pirana, pomoč narodov in vlade Jugoslavije ljudstvu Gvatemale, ki ga je tako hudo prizadel nedavni katastrofalni potres. Naša pomoč obsega 5 kompletnih prenosnih rentgenskih aparatov, 10 sanitetnih vozil z opremo in rezervnimi deli ter 61.314 metrov belega posteljnega platna, v skupni vrednosti 4,5 milijona dinarjev. Pomoč je bila uresničena z blagovno službo Rdečega križa Jugoslavije na Reki. — Na sliki: sanitetni kombi IMV med vkrcavanjem na ladjo „Ljutomer“ (Foto NOVI LIST)

Test 2200 D

V naslednji številki našega glasila bomo objavili podatke o novem vozilu IMV dizel 2200 D (na sliki desno). Vozilo ima ugrajen Mercedesov dizel motor, ki ga poznamo že iz osebnih Mercedesov 220 D. Prestalo je trde preizkušnje, rezultate testa pa bomo objavili bralcem KURIRJA prihodnjic.

TRGOVINA

Industrija motornih vozil IMV otvorila je nedavno na parking-placu ispred Maksimarketa prodajno mesto pod vedrim nebom. Posao se konkurentne firme plaše da se IMV ne do- seti pa malo adaptira i pro- posao tek onda lašo.

STALNA RAZSTAVA V SUBOTICI

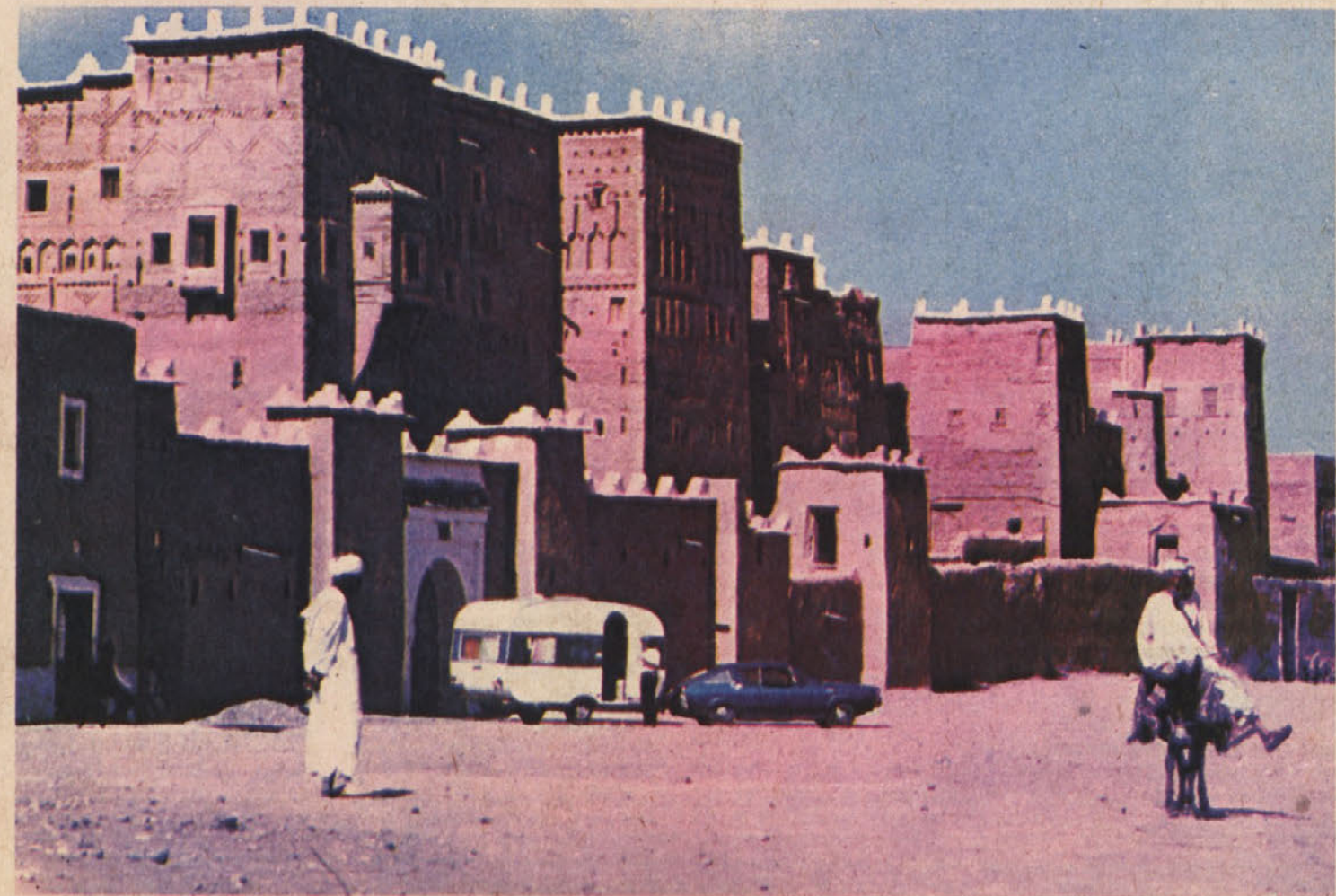
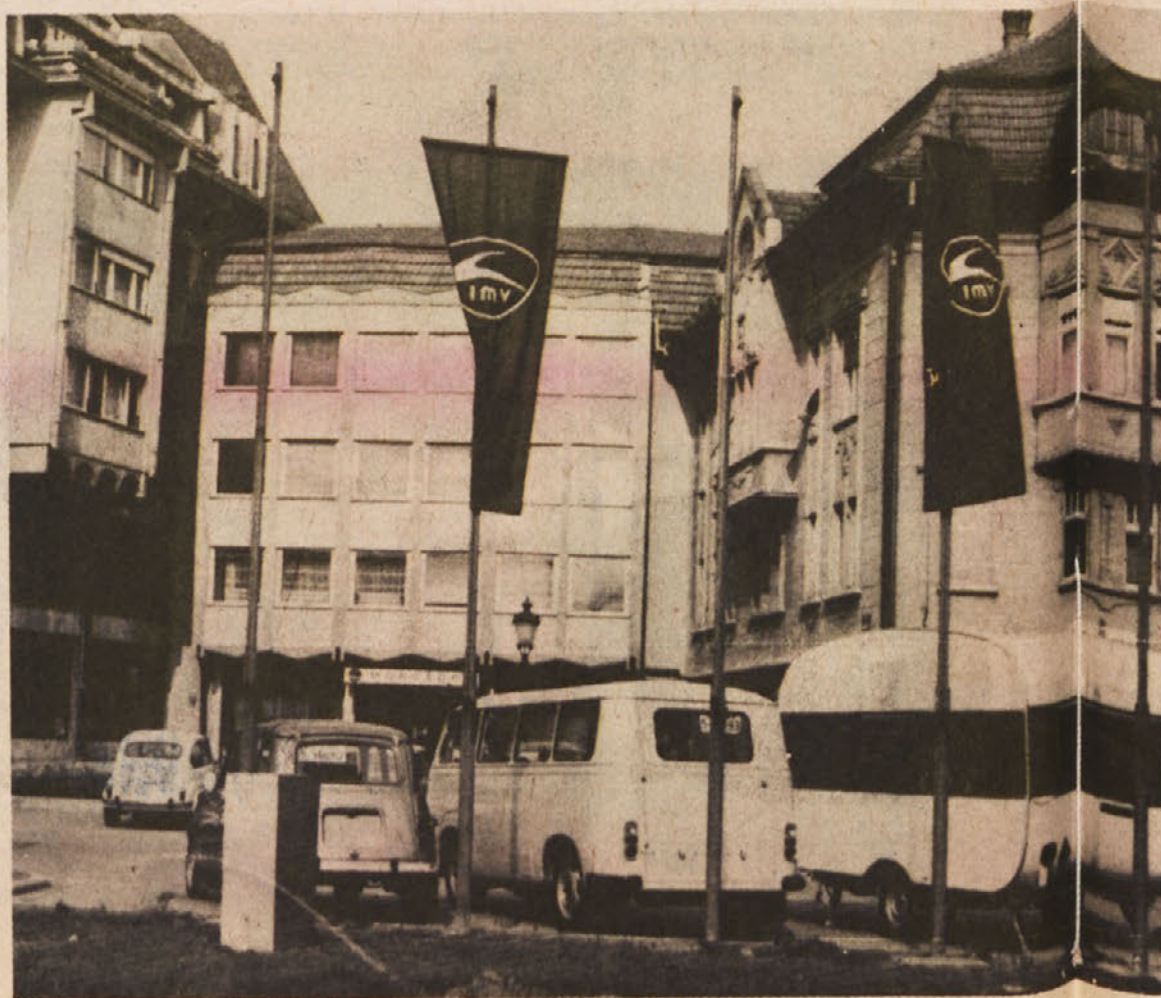
„Subotičke novine“ so 16. aprila objavile v rubriki „Mimogrede zabeleženo“ tudi naslednjo vest:

„TRGOVINA — Industrija motornih vozil IMV je nedavno tega odprla na prostoru za parkiranje pred Maksimarketom prodajalno na prostem.

Trgovina odlično cvete.

Zdaj se konkurenčne firme bojijo, da se IMV ne bi spomnila ter malo adaptirala in povečala parkirni prostor. Kako bi ji posli stekli šele potem.“

Na sliki: stalna razstava izdelkov IMV v Subotici (da stoji res pod „milim nebom“, nas prepiča fotografijal).

Rak – bolezen današnjega časa

je splošen družbeni problem in zadeva posameznike, družine in vse družbene dejavnike, ne le zdravstvo

Mednarodna zveza za boj proti raku, ki združuje strokovna in laična društva ter tudi ustanove, katerih dejavnost je posvečena problemom te bolezni, je že pred leti dala pobudo, da naj bi v vseh deželah po svetu en teden v letu proglasili za „Teden boja proti raku“, nosilci in organizatorji akcij pa naj bi bila predvsem društva za boj proti raku. V Jugoslaviji smo vsako leto prvi teden v marcu izbrali za teden boja proti raku, program in obeležje tega Tedna pa mu dajejo društva za boj proti raku. Namen tedna je predvsem spomniti javnost na probleme in potrebe boja proti rakavim boleznim in jo pridobiti za pomoč zdravstveni službi pri reševanju teh problemov. Potrebe namreč tudi pri nas daleč presegajo doseg ter zmogljivosti zdravstvene službe same. Rak je – kot bolezen današnjega časa – splošen družbeni problem, zadeva posameznike, družine in vse družbene dejavnike, ne le zdravstvo.

Boj proti raku pomeni izkoristiti vsa sodobna dognanja medicinske znanosti na področju preprečevanja, odkrivanja, ugotavljanja in zdravljenja raka ter tudi na področju rehabilitacije

in druge oskrbe rakavih bolnikov. Namen teh prizadevanj je znižati število zbolelih, zvišati število ozdravelih, da bi bolnike, bodisi ozdravljene ali le začasno zazdravljene, čim bolj uspešno rehabilitirali telesno, duševno in socialno, ter ne nazadnje, zagotoviti bolnikom z napredovalno boleznijo ustrezno medicinsko oskrbo in vso potrebno drugo nego.

Da bi bil boj proti raku uspešen na vseh naštetih področjih, sta sodelovanje in pomoč ljudstva zdravstveni službi nujno potrebna. To bomo dosegli le z ustrezno zdravstveno vzgojo prebivalstva, ko bodo ljudje razumeli značaj raka, ko bodo vedeli, v koliko in na kakšen način se ga je moč obvarovati, ko bodo vedeli, da je bolezen po večini moč ozdraviti, če je zgodaj odkrita in zdravljena ter da je moč preprečiti ali olajšati mnoge njene nevarne posledice. Teden boja proti raku ima predvsem zdravstveno vzgojni značaj, ni pa namenjen samo občanom, marveč vsem družbenim organom in organizacijam, ki jih zadeva vprašanje raka.

KAKO PREPREČITI PRETEŽNO ŠTEVILO RAKOV?

Če začnemo pri možnostih, ki jih imamo za preprečevanje zbolevanja za rakom, gre pred-

vsem za odstranjevanje že znanih, raka povzročujočih ali pospešujočih dejavnikov iz našega življenjskega in delovnega okolja, oziroma za varstvo človeka pred njimi.

Po ocenah mnogih znanstvenikov bi bilo moč preprečiti pretežno število rakov, če bi uspeli odstraniti ali preprečiti škodljivi vpliv kancerogenih dejavnikov, ki so prisotni v onesnaženem ozračju, prehrabnih artiklih, pri proizvodnih postopkih v industrijskih obratih in še drugod, ali pa se jim izpostavlja človek sam s svojimi razvadami, kot je npr. kajenje cigaret. Očitno sodi ta vidik boja proti raku med prizadevanja proti onesnaževanju človekovega okolja, zadeva pa zakonodajo, higiensko-tehnične ukrepe in ustrezen nadzor v obratih ter še druge poklicane družbene dejavnike.

Več kot polovico rakov bi se dalo danes že odkriti v zgodnjem stanju razvoja – tedaj, ko jih je še možno dokončno ozdraviti. Da pride danes le ena tretjina takih bolnikov na zdravljenje, je več razlogov. Predvsem gre za splošno brezbriznost ljudi do svojega zdravja, zlasti do ne posebno hudih in neznačilnih bolezenskih tegob, s katerimi se prav začetni rak najpogosteje oglašuje, po drugi strani pa tudi pretiran strah pred to boleznijo zadržuje bol-

nike, da bi šli pravočasno k zdravniku. Zato je bil zelo umešten poziv dr. Pierra Denoixa, predsednika mednarodne unije za boj proti raku, na zadnjem mednarodnem kancerološkem kongresu v Firencah, ki je veljal predvsem novinarjem, naj opustijo obeleževanje „raka“ z grozljivimi pridevki (npr. „kuga“ današnjega časa ipd.), ki vzbujajo strah in predstavijo o neizogibni tragični usodnosti te bolezni. Prav je poudaril, da bi z opustitvijo teh pridevkov dali boju proti raku neprecenljiv prispevek, saj bi mnogim bolnikom pomagali, da bi pravočasno prišli na zdravljenje.

Vzroki za nezadovoljivo stanje glede zgodnjega odkrivanja raka so seveda tudi v sami zdravstveni službi: pomanjkanje zdravnikov in drugega zdravstvenega osebja, nezadovoljiva izobrazba teh kadrov, pomanjkljiva opremljenost ordinacij, odsotnost smotrne organizacije te dejavnosti, da ne omenim še pomanjkljivosti detekcijskih metod samih po sebi, kar zahteva še mnogo raziskovalnega dela.

Za odpravo teh pomanjkljivosti je predvsem potrebno veliko sredstev, veliko več, kot jih zdravstveni službi odmerjajo dogovorjeni prispevki.

Vsak rakav bolnik naj bi bil čimprej deležen najboljšega možnega ugotavljanja in zdravljenja, ker gre pri tem vedno za

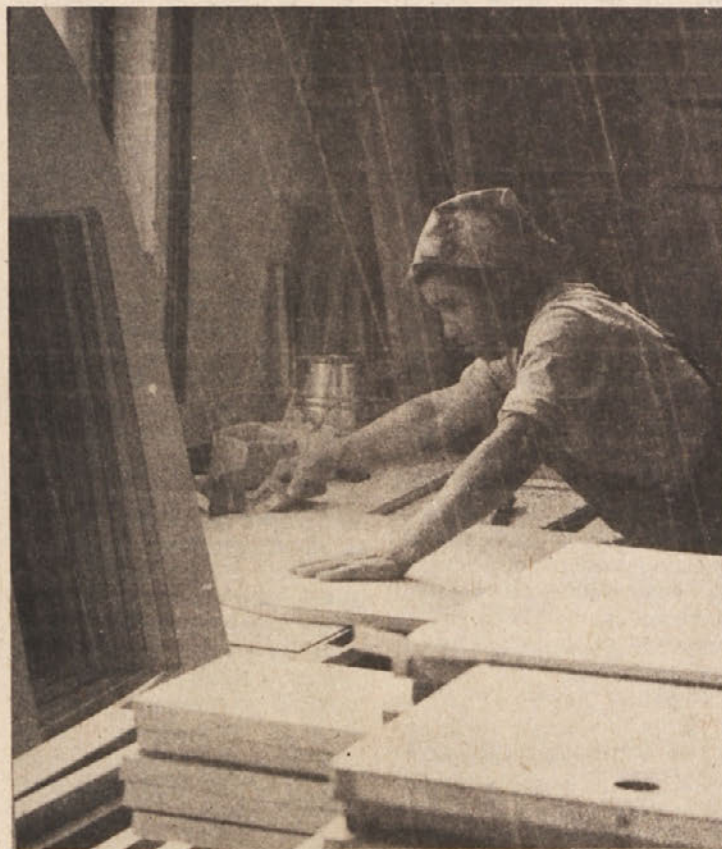
ima v tem pogledu velike možnosti, zahteva pa visoko specializirane in izkušene strokovnjake, pa tudi zelo drago opremo in draga zdravila. Vse to narekuje koncentracijo teh zmogljivosti v visoko specializiranih centrih, katerih obstoj je osnovni pogoj, da se akcije za zgodnejše odkrivanje raka ne bodo izjalovile. S tem je utemeljeno, da smo si v naši strategiji boja proti raku v SR Sloveniji postavili kot prvo nalogo rešitev skrajno nezadovoljivih prostorskih razmer in nezadovoljive materialne opremljenosti, zlasti onkološkega inštituta v Ljubljani.

Pri tem moramo upoštevati še zlasti njegovo vlogo kot jedra klinične onkološke službe v okviru kliničnega centra, kot baze za onkološko izobraževanje zdravstvenih kadrov raznih profilov in baze znanstvenih raziskovanj na področju raka in kot organizacije združenega dela, ki ji je prvenstvena skrb uspešen boj proti raku v naši republici! Pomen onkološkega inštituta je naša javnost – žal bolj kot pa odgovorni družbeni organi! – očitno pravilno dojele. Odtod tudi njena stalna materialna in moralna pomoč vsem našim prizadevanjem za rešitev inštitutovih težavnih razmer, da bi lahko ustrezneje razvijal svojo dejavnost.

Tako je tudi našemu društvu SR Slovenije za boj proti raku že od njegove ustanovitve v letu 1971 ena glavnih skrbi: pomagati inštitutu do takega stanja, da bo mogel zadovoljivo opravljati svoje poslanstvo in naloge, ki jih potrebuje terjajo.

Zelo malo smo pri nas naredili tudi za ustreznejšo rehabilitacijo rakavih bolnikov – fizično, psihično in socialno. Mnogi bolniki, ki so bili sicer uspešno zdravljeni, so potem oslajeni ali delno prizadeti prepuščeni sami sebi. V nemajhni meri gre pri tem tudi za vprašanje odnosa človeške okolice do takega bolnika – odnosa svojcev, delovnih kolektivov in drugih. Namesto da bi mu vsestransko pomagali, da bi se vključil v normalno življenje in delo, ga neredko osamijo s slabo prikritim ožigosanjem obsojenca na smrt. Še celo hudo pa je mnogim bolnikom, ki so zaradi hujše invalidnosti ali napredovalne bolezni navezani na tujo pomoč in stalno medicinsko nego. Potrebna nega takih bolnikov na domu povečini ni zagotovljena, družini so v breme, domovi za onemogle jih neradi sprejemajo, bolnišnice jih odklanjajo. S to stisko se srečujemo vsak dan in tu smo spet pri

bedni konec življenja mnogih rakavih bolnikov vtis grozljivosti bolezni, ki vzbuja v ljudeh upravičen strah pred njo? Zato nimajo prizadevanja za izboljšanje teh razmer nič manjše teže kot prizadevanja za zgodnejše odkrivanje raka: tudi vsa ta prizadevanja pomenijo boj proti raku!

do tega, kako nezdravljeni bolniki živijo s svojim rakom in kako za njim umirajo.

Na koncu naj le še omenim, da sta važni področji dejavnosti boja proti raku tudi nenehno izobraževanje zdravstvenih kadrov in pa raziskovanje na vseh

področjih, ki smo jim omenili. Le od slednjega lahko pričakujemo novih, učinkovitejših orožij za boj proti tej bolezni in zmago nad njo.

Iz teh, bežno nakazanih vidikov boja proti raku in našega programa se nam kaže tudi vloga društva za boj proti raku, ki je prostovoljno združenje laikov in strokovnjakov, ki želijo pomagati zdravstveni službi pri zatiranju te bolezni. Akcija društva se začne tam, kjer se konča njena zmogljivost in pristojnost onkološke zdravstvene službe same, da bi mogla uveljavljati potrebne ukrepe, ter tedaj, ko po uradni poti zbrana sredstva ne zadoščajo več za kritje potreb posameznih področij dejavnosti v boju proti raku. Društvo naj bi bilo posrednik med onkološko zdravstveno službo in javnostjo ter zadevnimi družbenimi dejavniki, posredovalo naj bi jim strokovno načrtovane programe posameznih dejavnosti v boju proti raku in potrebe za njihovo izvajanje ter jih hkrati mobiliziralo k sodelovanju in pomoči. Zato naj bi ta teden veljal tudi kot spodbuda občanom in delovnim organizacijam tako za včlanjenje v društvo SR Slovenije za boj proti raku, kot tudi za pomoč pri njegovem delu, saj se bo s tem njihovo hotenje – sodelovati in pomagati pri premaganju raka – lahko najbolj učinkovito uveljavilo.

Prof. dr. Božena Ravnihar

Avtomobili in goriva

Po cestah sveta je lani vozilo več kot 303 milijone cestnih vozil. Od tega v ZDA 132 milijonov in v Evropi, vključno s Sovjetsko zvezo, 105 milijonov vozil. Zamislimo si, koliko goriva so porabili!

Z naftno krizo, ki se je začela leta 1973 s povečano ceno, se v ospredje ponuja vprašanje nadomestnih goriv ali pa – kako izdelati avtomobil, ki bi porabil malo goriva in bi manj zasmrjal zrak.

Ameriške „cestne križarke“ porabijo v poprečju 1 liter bencina na 5,7 km. V naših razmerah – če upoštevamo srednji evropski razred avtomobilov 1200 cm, se ta razdalja poveča na 13 km. Več držav je že sprejelo predpise o največji dovoljeni koncentraciji strupenih plinov, ki nastajajo pri motorjih z notranjim izgorevanjem.

Več konstruktorjev se skuša na tem področju. Britanska tovarna Lucas je lani na pariški razstavi pokazala električni minibus. V Moskvi je sedaj v prometu dvanajst taksijev na električni pogon. Uporabljajo izmenični tok, ki napaja serijo akumulatorjev v vozilu samem.

Težave z električnimi avtomobili so predvsem vezava z generatorjem, ki je precej velik in težak, to pa povečuje težo vozila. Na drugi strani pa so meritve pokazale, da znaša izkoristek električne energije 90 ods., dizel motorja 40 ods. in bencinskega okoli 30 odstotkov. Surovina za bencin je nafta, elektriko pa lahko pridobivamo s pomočjo nafte, premoga, vode, sončnega in atomskega sistema, pa tudi izmenjave plime in oseke.

OPOMBA UREDNIŠTVA: Čeprav je letošnji teden boja proti raku že za nami, bomo v domačem tovarniškem glasilu objavili vrsto zanimivih in zelo poučnih prispevkov vidnih slovenskih strokovnjakov o posameznih vrstah raka. S tem se hkrati vključujemo v široko zastavljeno zdravstveno izobraževanje in vzgojo prebivalstva, za kar skrbi tudi Društvo SRS za boj proti raku. Tako bomo v prihodnjih številkah objavili strokovne članke o raku na dojkah, na maternici, nožnici in zunanjem spolovilu, o raku na jajčnikih in jajcevodih, o pljučnem raku, o raku na želodcu, debelem črevesu in danki, o kožnem raku in drugih rakastih obolenjih, predvsem pa povsod veliko navodil, kako se je treba ravnati, da bolezen pravočasno odkrijemo in začnemo zdraviti. Slednje pomeni namreč prav pri raku skoraj vedno rešitev in dragoceno pomoč.

Bralce vabimo, da po današnjem uvodniku v naslednjih številkah pazljivo preberejo vrsto napovedanih sestavkov!

V prejšnji številki našega glasila smo začeli razpravo o reformi šolskega sistema in prehoda v usmerjeno izobraževanje. Predlog sistema usmerjenega izobraževanja je sedaj v javni razpravi in širok krog občanov se vključuje v to razpravo. Iz raznih virov vsak dan zasledimo informacije o reformi šolstva. Marsikateri občan pomisli: „Že spet nova reforma, kjer bo veliko pisanja in besedičenja, potem bo pa šlo po starem“. Drugi spet ne jemljejo stvari resno in se ne zanimajo za „reformo“.

Vprašanje reforme šolskega sistema in obravnava predloga za usmerjeno izobraževanje pa se tiče „vseh Jugoslovanov“, vsakega posameznika, posebno pa še zanima zaposlene delavce v združenem delu. Zaradi tega smo se odločili, da vam v današnjem sestavku v preprosti obliki in domačem jeziku poskušamo posredovati informacijo o problemih in pomanjkljivostih obstoječega šolskega sistema ter razlogih, zakaj je prišlo do potrebe, da se spremeni dosednji šolski sistem, ki se preobrazila v nov sistem usmerjenega izobraževanja.

Šolski sistem je vprašanje družbe, njenih ciljev in potreb

Vzgoja in izobraževanje mladine – mlade generacije, je za obstoj vsakega naroda in države nujna in odločujoča za nadaljnji razvoj in eksistenco naroda. Mladina prevzema nase delo, naše dosežke, kulturo, običaje, dejansko vse, kar predstavlja na splošno „naše življenje in cilje“, ki se odvija in obstaja v materialnem in duhovnem svetu. V

naše delo so vključeni tudi naši cilji, naša hotenja, naš interes.

Človek si najbolj predstavlja določene stvari, če jih sam doživlja. Če zelo poenostavljamo odgovornosti starejše generacije do mladine (v ožjem smislu), potem lahko vzamemo za primerjavo družino kot osnovno celico družbe. Dobro vzgojenim staršem ni vseeno, kako bo vzgojen njihov otrok ter usposobljen za življenje. V dobro vzgojenih otrokih vidimo svoje perspektive za stara leta. Tu se pojavljajo še vprašanja, komu bomo prepustili naše življenjsko delo: posestvo, hišo, delavnico, opremo, prihranke. Če v življenju nismo nič dosegli ter smo tudi otroke slabo pripravili za življenje, nam bo verjetno pred svojimi otroki težko priznati, da je šlo življenje mimo nas. To so zelo pomembna vprašanja, ki jih človek občuti kot posebno obremenitev, ki se pojavlja v določenih primerih kot breme za posameznika.

Narodom Jugoslavije, ki so šli skozi revolucijo, se ni potrebno sramovati pred mlado generacijo, ki že prevzema dosežke nacije, ali se še šola in raste. Dosežki revolucije s težko probrjeno svobodo, obnovo in izgradnjo porušene domovine, gospodarski razvoj in izgradnja infrastrukture, dvig splošnega materialnega in kulturnega življenja naroda, razvoj in izgradnja samoupravljanja in nazadnje razvoj sistema združenega dela so zgodovinski dosežki naroda, ki bodo lahko spominjali

Zakaj reforma

bodoče rodove na njihove prednike. To so dejstva. To so zgodovinski dokumenti, ki se ne dajo več zbrisati. Vse te dosežke narodov Jugoslavije bomo zaupali naši mladini, mladini, ki jo sami vzgajamo in šolamo. Tovariš Tito skoraj v vsakem govoru posveča pozornost naši mladini – novim generacijam in vlogi, ki jo bo mladina morala prevzeti. Mladina bo morala prevzeti in dalje razvijati samoupravni sistem, ki predstavlja najhumannejšo obliko v razvoju človeške družbe, zasnovano na marksistični teoriji in oblikovano po socialističnih idejah. Naša mladina bo morala biti tako vzgojena, da bo sposobna naš samoupravni socialistični sistem razvijati in, če bo potrebno, tudi braniti.

To so vprašanja, ki so bila prisotna že od osvoboditve dalje. Naša mladina se je vzgajala in šolala po načelih socialističnega razvoja. Uresničevanje vzgoje in izobraževanja pa se je odvijalo po šolskem sistemu, za katerega ugotavljamo, da ne ustreza več zahtevam naše samoupravne skupnosti in združenemu delu.

Kakšen šolski sistem je zahtevala naša revolucija?

Če pogledamo šolski sistem, ki smo ga podedovali od stare kraljevine Jugoslavije, potem bomo lahko ugotovili, da z reformo šolskega sistema, ki je pred nami, zelo kasnimo, in da so bile priprave na reformo, ki so trajale skoraj 15 let, zelo dolge.

Stari šolski sistem predvojne Jugoslavije je bil grajen za kapitalistično družbeno ureditev. Ta sistem je jasno določal šolanje za bogate in šolanje za revne. To je: šolanje za visokokvalificirane strokovne – upravne kadre in šolanje za delo. Z drugimi besedami povedano: to šolanje je bilo za umsko delo in upravljanje za višji razred družbe, fizično delo pa za delavski in kmečki razred.

Ta načela – dvotirnost ali dualizem, kot često slišimo, so bila jasno določena s sistemom izobraževanja. Imeli smo 4-letno osnovno šolo, ki je bila obvezna za vse. Nato so se otroci razdelili: revni so obiskovali višje razrede osnovne šole, ki je bila organizirana v zaključnih razredih dvakrat na teden ali pa so šolo pustili. Delavska mladi-

na se je v manjšem številu vključevala tudi v meščanske šole, poredko v nižjo gimnazijo, ali se je odločala v uk za poklic. Na teh stopnjah je bilo šolanje mladine delavskega in kmečkega porekla tudi končano. Redki so se po nižji gimnaziji vključili v srednje šole. Otroci premožnejših staršev in otroci iz višjega razreda družbe so po končani nižji gimnaziji obiskovali višjo gimnazijo (realno ali klasično) ali tehnične šole ter se nato šolali na visokih šolah. Prehod iz tehničnih šol na visoke šole dejansko ni bil mogoč. Za učenca, ki je končal šolanje na osnovni in meščanski šoli, nižji gimnaziji ali na srednji šoli, ni bilo več mogoče, da se pozneje vključi v daljnje šolanje.

Po osvoboditvi domovine so se izvršili premiki v pogojih za šolanje, tako da je imel možnost šolanja na vseh šolah vsak otrok, če je le imel za šolanje umske sposobnosti. Še vedno pa je ostalo nerešeno ključno vprašanje, ki je zelo pomembno za naš samoupravno socialistični razvoj, to je dvotirnost v izobraževanju, kar na žalost še danes občutimo (šolanje za delo in šolanje za vodenje in upravljanje). V tem šolskem sistemu so problemi pri prehodu iz ene šole v drugo šolo posebno še po vertikalni smeri. V zadnjih letih se je v tem smislu izvršil pomemben premik in možno bi bilo, da se tudi kvalificirani delavec lahko vpiše na fakulteto s pogoji sprejemnih izpitov. Samo absolvent gimnazije je imel neomejeno možnost za vpis na fakultete. Če se maturant gimnazije želi zaposliti, pa takoj nastopi vprašanje, na kakšno delovno mesto ga lahko zaposliš, ker dejansko za konkretnije področje dela ni usposobljen in nima statusa za poklic.

Težke aktivke osnovnošolcev

Če pogledamo v aktivke osnovnošolcev, lahko ugotovimo, koliko učnega gradiva zahteva učni program osnovnih šol od naših otrok. Te zahteve osnovne šole močno občutijo starši otrok, ko je potrebno, da z otrokom sodelujejo ter otroku pomagajo pri učenju in nalogah. Podatki strokovnjakov nas opozarjajo, da je naš otrok v osnovni šoli proporcionalno glede na starost najbolj obreme-

šolskega sistema

njen delavec v Jugoslaviji! Tudi na ostalih šolah druge stopnje in fakultetah so enaki primeri. Preprosti človek se nehoti vpraša, ali je potrebno in nujno, da učenec vse to znanje osvoji. Ta misel se nam vsiljuje, če ugotovljamo obveznosti, ki izhajajo iz delovnih mest zaposlenih, pri čemer ugotavljamo, da človek na delovnem mestu uporablja le približno 10% znanja, ki si ga je pridobil v šoli. Na splošno ugotavljamo prenatrpanost učnih načrtov in kopičenje učne snovi v vzgojno izobraževalnem procesu (faktografija, enciklopedizem, historicizem). Posledica tega je pretirano spominsko obremenjevanje učencev in prešibko razvijanje njihovih sposobnosti za logično razumevanje zakonitosti v naravi in družbi ter njihovo vrednostno opredeljevanje.

„Kaj pa bo z našim sinom, ki ni končal šole?“

V kadrovske službi smo često priča težkim, včasih dramatičnim prizorom, ko pride z mladim človekom oče ali mati ter prosi za zaposlitev svojega otroka, ker šole ni uspešno končal. Težki so ti trenutki za starše in za „faliranega učenca“, dijaka ali študenta. Koliko bridkih ur pa so ti ljudje že doživeli, preden so se odločili za zaposlitev, pa je vprašanje zase. „Pa samo zaradi tiste matematike je vse to! Matematika mu ne gre. Koliko se je učil, pa nič iz tega. Fant je popolnoma obupan“, nam često v solzah zaupajo starši.

Težko je na to vprašanje dobiti konkreten odgovor, ker je tu cela vrsta subjektivnih (osebnih) in objektivnih (zunanjih) vzrokov (vzgoja, delavnost učenca, zdravje učenca, pogoji za življenje in šolanje učenca, izbor poklica).

V naše daljnje razmišljanje bomo vzeli samo enega izmed odločilnih činiteljev, ki pogojuje vse učence, ne glede na njihove osebne probleme. Ta odločujoči činitelj izhaja iz sistema izobraževanja.

Prva kritika je usmerjena na sedanji šolski sistem. Po sedanjem sistemu se morajo učenci, ki se ne odločajo za gimnazijo, že s 15. letom starosti odločiti za poklic. To so težke in usodne odločitve za učence, ki v tej

starosti še ne vedo, kaj jih veseli in v katerem poklicu bi želeli delati. Za starše pa je nujno, da otroka vključijo v delo ali v proces šolanja. V tem problemu tudi služba za usmerjanje mladine ne more nuditi kaj več kot psihološko testiranje, razgovore z učencem s predlogom, v kakšen poklic naj se odloči.

Druga kritika se nanaša na šolski sistem glede njegove ozkosti za izobraževanje. Sedanji šolski sistem ne obravnava vseh možnosti za sedanjo tehnologijo dela, ki zahteva veliko delitev dela. Če pogledamo samo zahteve delovnih mest v neposredni proizvodnji, bomo lahko ugotovili, da so zahteve zelo različne in to v enem samem poklicu. Na primer: KV avtomobil se razporejuje na delovna mesta: montaža podvozja, montaža in oprema motorja, adjustaža, intervencijska skupina, kontrola, servis avtomobilov, generalno popravilo avtomobilov, servisna pomoč itd.

Vsa omenjena delovna mesta zahtevajo svoje specifičnosti in poglobljeno znanje (specifičnosti, ki vodijo ljudi k specializaciji). Na gotovih delovnih mestih bi verjetno uspešno delal tudi tisti „falirani učenec“, ki mu matematika ali jezik „ne gre“. Učenec bi se uspešno

vključil v proizvodno delo kot strokovno usposobljen delavec, če bi ga izobrazili v smislu zahtevnosti delovnega mesta ter mu dali ustrezen poklic. Po sedanjem šolskem sistemu pa je ostal NK ali kvečjemu priučeni delavec. Tudi daljnje šolanje takega učenca je zelo težko, včasih nemogoče.

Tako je tudi v ostalih poklicih in stopnjah šol. Pretežno vsi učenci, dijaki in študentje, ki zaradi raznih vzrokov niso uspeli končati predvidenega šolanja, se kot nestrokovna delovna sila zaposluje brez poklicev.

Nov sistem srednjega izobraževanja pa vnaša prav v to problematiko nove, bistvene spremembe.

I. Poglobljeno usmerjanje mladine v poklice se bo dejansko opravilo:

I. v prvi fazi usmerjenega izobraževanja, to je v 9. in 10. letu šolanja,

II. vsakemu delavcu, ki je vključen v proces šolanja, to je od končane osnove šole do fakultete, bo potrebno dati poklic na stopnji usposobljenosti, za katero je sposoben. Po tem vprašanju bo združeno delo – delovni kolektiv, prevzel del izobraževalnega procesa s tem, da bo organiziral šolanje ob delu in vse šolanje zaposlenih zaključil z usposobljenostjo za splošno veljavne poklice.

„Šolanje je končal, pa ne dosega pravega učinka“

Na delovnih mestih v pisarni, biroju ali proizvodnji često slišimo razne komentarje o usposobljenosti za delo mladih kadrov. Najbolj je to vprašanje prisotno v proizvodnji. Kritika je usmerjena v to, da so mladi kadri premalo usposobljeni za reševanje proizvodnih nalog. Kadri, ki se zaposlujejo, so usposobljeni za reševanje bolj teoretičnih nalog, in zato razpolagajo tudi z večjim fondom teoretičnega znanja. Sedanji šolski sistem v učnih programih nima izobraževalnega sistema, ki bi nudil slušateljem bolj poglobljeno znanje v delovni praksi. V tem sistemu tudi učenci nimajo dovolj možnosti, da se v času šolanja temeljiteje seznanijo in usposobijo v svojem poklicnem delu. Sedanji šolski sistem ne povezuje teorije s prakso v obliki in vsebini, kot bi bilo potrebno za potrebe našega sistema samoupravljanja v združenem delu.

Zaradi pomanjkanja izkušenj in znanj v praktičnem delu se pri nekaterih strokovnih kadrih ta vrzel pozna v njihovi celotni delovni dobi. Ti kadri se pri

Nadaljevanje na naslednji strani

Delo telefonistk je naporno in odgovorno — zlasti v tako veliki delovni organizaciji, kot je naša. Zato jih ne obremenjujmo po nepotrebnem!

Zakaj reforma šolskega sistema

Nadaljevanje s prejšnje strani

svojem delu in reševanju delovnih nalog radi zatekajo k teoretičnim, enostranskim reševanjem problemov.

Ostane še vprašanje, kje naj se naša mladina seznanja z zakonitostjo proizvodnega dela. Kako naj si pridobi in oblikuje pravilen delovni odnos do združenega dela in neposrednega proizvajalca – delavca v proizvodnji? Po sedanjem sistemu šolanja na splošno ugotavljamo, da mladim kadrom primanjkuje osnovnih izkušenj v praktičnem in poklicnem delu. Opažamo tudi, da se visoko kvalificirani in tehnični kadri neradi zaposlujejo v direktni proizvodnji. Delni vzrok je v tem, da mladi kadri nimajo dovolj praktičnih izkušenj in se zato težje vključujejo v delovno okolje v proizvodnji.

Na podlagi omenjene problematike glede pridobivanja prakse in izkušenj za delo se nam vsiljuje logična misel, da bo potrebno sedanjemu sistemu šolanja spremeniti v sistem, ki bo mladini nudil večje možnosti za povezovanje teorije s prakso že v času šolanja. Šolski sistem s programom izobraževanja bi moral nuditi tako obliko pouka, da bo mladini oblikoval spoznanje, da so vsi cilji delovnih organizacij usmerjeni v delo in da vse naloge zaposlenih izhajajo iz dela in za delo.

Predlog preobrazbe srednjega šolstva v usmerjeno izobraževanje temelji na teh revolucionarnih dejstvih ter izhaja iz vloge ustvarjalnega dela v proizvodnji. Samo delo v proizvodnji ustvarja nove vrednosti, nove dobrine, ki so potrebne za splošne gospodarske in kulturne potrebe življenja občanov ter daljnji razvoj naše samoupravne skupnosti.

Izobraževanje za delo je namenjeno delu in je programsko neposredno povezano s proizvodnim in drugim družbeno-političnim delom. Smoter tega izobraževanja je pripraviti ljudi za določeno dejavnost ali za opravljanje poklica, zato je zasnovano na družbenih in individualnih človekovih potrebah za živim delom.

Izobraževanje ob delu je izobraževanje, ki je organizirano kot vzporedni proces v delovnem procesu. To izobraževanje vključuje tudi interno izobraževanje v organizacijah združenega dela ter samoizobra-

ževanje ter mora prerasti v permanentno obliko dela.

Izobraževanje na delu je izobraževanje, ki ga organizirajo organizacije združenega dela za delavce na delovnih mestih v procesu dela. To je organizirano osvajanje določenih opravil na delovnem mestu.

Organizacije združenega dela bodo v procesu usmerjenega izobraževanja morale prevzeti pomembno vlogo pri procesu izobraževanja ob delu in organizacije delovne prakse za vse profile poklicev, ki jih DO zaposluje. Delovna, kakor tudi počitniška praksa bo morala dobiti drugo vsebino – delovno prakso, programirano z zahtevami učnega programa, ne pa da je ta praksa vedno samo na opravljanju določenih manjvrednih operacij, kar je bilo v preteklem najbolj drastično pri počitniški praksi gimnazijcev.

Izobraževanje za delo, iz dela in na delu, organizirano po novem sistemu usmerjenega izobraževanja, bo prehod na nov, kvalitetnejši izobraževalni proces za izobraževanje mladine po načelih, ki izhajajo iz zahtev združenega dela v samoupravni skupnosti.

Vsi se moramo dobro zavedati, da je samo proizvodnja mesto, kjer se ustvarjajo nove vrednosti; le iz rezultatov dela, ustvarjenih v proizvodnji, bomo lahko živeli. V proizvodnjo bomo morali zaposlovati najbolj sposobne kadre. Teorijo bo potrebno povezovati s prakso na organiziran in strokoven način. To bodo sposobni izvrševati kadri, ki bodo v času šolanja in času izobraževanja pravilno doumeli vrednost ustvarjalnega dela v proizvodnji in se za proizvodno delo tudi ustrezno usposobili.

„... Vse noči študira, pa še v službo hodi!“

V zadnjih letih se je močno razvilo izredno šolanje zaposlenih v večernih šolah. Delavske univerze so nosilec izobraževanja odraslih. Ob večernih urah lahko opazimo, da so šolske učilnice polne odraslih ljudi, ki se učijo in šolajo za razne poklice. Čedalje več je oblik šolanja za zaposlene odrasle ljudi. V zadnjem času so pričele razne matične šole iz večjih industrijskih centrov odpirati izredne oddelke svojih šol v manjših mestih. V Novem mestu imamo odprte oddelke delovodskih šol,

tehnične srednje šole in višje šole. Izredno šolanje je postalo ena izmed uspešnih oblik izobraževanja, ki ima v perspektivi še veliko možnosti razvoja. Nov šolski sistem usmerjenega izobraževanja daje poseben poudarek izobraževanju ob delu. Rezultati dosedanjega izobraževanja odraslih so odvisni od vrste problemov in težav, ki močno vplivajo na učinek in uspešnost. Izobraževanje preko izrednega šolanja je zelo naporno, težko, združeno z velikim osipom in stroški posameznikov in štipenditorjev. V javnosti večkrat slišimo komentarje v zvezi z izrednim šolanjem zaposlenih. Često posamezniki vprašujejo, zakaj se ti starejši občani šolajo. Ali mu je res to šolanje potrebno? Cele noči se učijo in študirajo, vse proste dneve in nedelje preživijo ob knjigah. „Dobil bo tisto diplomo in morda višjo plačo, za kar pa se ne splača vlagati toliko naporov in odrekovanja...“

Pa pogledjmo ta problem izrednega šolanja še iz vloge združenega dela. Razvoj znanosti, tehnike in tehnologije, ki pogujejo tudi tehnologijo, zahteva vedno novih prijemov, znanj, spretnosti itd. Delavec na delovnem mestu v pisarni ali v proizvodnji je dolžan, da opravlja delovne dolžnosti po zahtevah sodobne tehnologije dela. Novi postopki dela se razlikujejo od predhodnih. Čas dela je postal odločujoči faktor. Kvaliteta dela se stopnjuje in „konkurenca“ je prisotna na vseh področjih. Proizvajal in prodajal bo tisti proizvajalec, ki bo ekonomično in kvalitetno proizvajal ter razvijal proizvodni program v skladu s potrebami potrošnikov!

To so naloge, to so dejstva, ki zahtevajo vedno novih osveščanj, novih spoznanj in novih znanj zaposlenih delavcev vseh rangov. Miselnost nekaterih zaposlenih, da je dovolj, če si šolo ali študij končal, da imaš znanja dovolj za vso delovno dobo, so zastarela in preživela. V zadnjem času, posebno pa v bodočnosti, bo potrebno, da bo šolanje in izpopolnjevanje za delo in ob delu postalo permanentna oblika sistema izobraževanja združenega dela. Združeno delo bo po predlogu usmerjenega izobraževanja ostalo sestavni del izobraževalnih institucij, ki bo moralo prevzeti izobraževanje zaposlenih v skladu z nalogami združenega dela.

Šolski sistem izobraževanja in njegova vloga v razvoju družbene skupnosti

Vsaka družbena ureditev (država) ima svoj sistem izobraževanja, na podlagi katerega izobražuje in usposablja mlado generacijo za interese in cilje družbene skupnosti. V Evropi imamo Jugoslovani precej zastarel šolski sistem izobraževanja.

Temu primerni so tudi rezultati našega izobraževanja, saj približno 1/3 vseh učencev ne zaključijo uspešno osnovne šole. Več kot 1/4 dijakov srednjih šol opusti šolanje ali pa ponavlja razred. Okoli 70 % študentov ne konča šolanja v predvidenem roku. V slovenskem gospodarstvu imamo le 3,3 % delavcev, ki imajo višjo ali visoko šolsko izobrazbo. Pokvalificiranih in nekvalificiranih delavcev je 45,2 % od zaposlenih. Med osebami, ki iščejo zaposlitev, je kandidatov z višjo ali visoko šolo 6 %. Priučenih in nekvalificiranih delavcev pa išče zaposlitev več kakor 3/4 izmed vseh nezaposlenih. Ti podatki kažejo, da primanjkuje KV delavcev in strokovnjakov, zlasti v proizvodnji.

V sedanjem sistemu izobraževanja opazamo velika neskladja učnih programov in učnega gradiva glede z dejanskimi potrebami po znanju. Združeno delo potrebuje delavca upravljavca, ki bo sposoben kot delegat zastopati širše interese delovnega kolektiva na samoupravni osnovi. Na splošno ugotavljamo, da so naši delavci premalo usposobljeni, posebno še v socialističnem in marksističnem pojmovanju vrednotenja dela, razdeljevanja dohodka in razvoja socialistične samoupravne skupnosti. To so naloge in interesi ter cilji naše samoupravne družbe, od katerih naša skupnost ne more in ne sme odstopati.

Deseti kongres ZKJ in sedmi kongres ZK Slovenije sta sprejela resoluciji, ki vsebujeta stališča in smernice za socialistično samoupravno izobraževanje v SFRJ. Tudi naša prizadevanja bodo vključena v to, da aktivno sodelujemo v obravnavi predloga o preobrazbi srednjega šolstva v usmerjeno izobraževanje, ki bo zasnovano na socialističnih načelih samoupravne družbe in oblikovano z izobraževanjem naše mladine v združenem delu.

Kadrovski oddelek
IMV Novo mesto

TOZD tovarna opreme na Mirni zaposluje veliko število žensk. Izdelki iz šivalnice so namenjeni predvsem za proizvodnjo prikolic in avtomobilov; z njimi gre po širokem svetu pridnost delovnih dolenjskih rok . . .

Leto izumiteljstva: podaljšano!

Inventivna dejavnost na področju tehničnega razvoja zajema izumiteljstvo, novatorstvo in racionalizatorstvo, s tem pa postaja v Jugoslaviji vse bolj pomemben dejavnik razvoja v naši družbi. Z razglasitvijo leta 1975 za leto „tehnoloških inovacij in zaščite industrijske lastnine“ se je v jugoslovanskih podjetjih zelo povečala inventivna dejavnost, zato so sklenili, da leto tehnoloških inovacij podaljšamo še na leto 1976.

Na podlagi podatkov drugih držav lahko ugotovimo, da se izumiteljstvo in racionalizatorstvo pospešeno razvija, kajti razvidno je, da vlagajo v oboje precejšnja sredstva. Avtorji inovacij so v tujini tudi zelo cenjeni in uživajo veliko podporo pri vodstvih podjetij. Jugoslovani se doslej ne moremo pohvaliti s številom prijavljenih patentov pri patentnih uradih. Statistika nam je pokazala, da smo v Evropi na repu lestvice po številu potrjenih patentov. Zelo malo izumov pa prijavijo tudi naši znanstveni inštituti, ki se ukvarjajo s to vrsto dejavnosti.

S sprejetjem samoupravnih sporazumov o izumih, tehničnih izboljšavah in koristnih predlogih v delovnih organizacijah se je inventivna dejavnost zelo povečala. Prvi korak za izboljšanje neugodnega položaja na tem področju je bil narejen, vendar bi morali poskrbeti še za vrsto ukrepov, ki naj bi usklajeno vodili k istemu cilju.

Vedeti moramo, da gre za zamotan proces problematike odnosa ljudi do ustvarjalnosti. Zato so se v letu 1975 vse družbene sile, posebej še zveza sindikatov in zveza izumiteljev, angažirale pri spodbujanju inventivnosti.

Na podlagi nekaterih študij in referatov o problematiki izumiteljstva, socializatorstva in novatorstva je bilo novembra posvetovanje na Reki skupaj z razstavo izumov in tehničnih izboljšav. Posvetovanje je imelo jugoslovanski značaj in je bilo namenjeno strokovnjakom iz proizvodnje, razvojnih služb, kadrovske – ekonomske – analitičnih služb, kakor tudi koordinatorjem inventivnih dejavnosti v delovnih organiza-

cijah. Prisostvovali so tudi predstavniki zveze sindikatov, ljudske tehnike in avtorji razstavljenih izumov in tehničnih izboljšav. Referati so vsebovali naslednjo problematiko:

– inventivna dejavnost v duhu ustavnih načel v samoupravni družbeni ureditvi,

– merila za nagrajevanje novatorjev in avtorjev tehničnih izboljšav.

POVEČATI ZANIMANJE!

Namen posvetovanja je bil povečati zanimanje za novatorstvo tudi v manjših delovnih organizacijah. Veliko pozornosti je bilo posvečeno tudi uvedbi in uporabi inovacij v redni proizvodnji. Prav tako so osvetlili vse probleme, ki največkrat nastanejo med avtorji izumov in delovnimi organizacijami. Nadalje so poudarili, da je večina delovnih organizacij premalo seznanjenih z zaščito patentov v naši državi, posebno pri nakupu licenc, čeprav je v Jugoslaviji več zavodov, kjer te informacije lahko dobijo. Večina razpravljavcev se je zavzemala za uskladitev pravilnikov na relaciji republike – država. V celoti je posvetovanje uspelo, kar se je odrazilo tudi v razpravah o perečih problemih inovacijskega dela, kakor tudi v predloženih referatih strokovnjakov vseh republik in pokrajin.

– vodenje in upravljanje v poslovnih procesih vključevanja in organiziranje inventivne dejavnosti,

– nagrajevanje inventivnega dela v sestavljenih organizacijah združenega dela,

– razdelitev dohodkov oziroma sredstev, ki so bili ustvarjeni z uvedbo inventivnega dela,

Kako moramo voziti

Z ustavnimi rešitvami je razmejena pristojnost federacije in republik oziroma avtonomnih pokrajin tudi na področju varnosti cestnega prometa. Zvezni zakonodajci je bilo prepuščeno, da določijo temelje, ostala ureditev pa je v pristojnosti republik oziroma avtonomnih pokrajin.

V skladu s to ustavno zasnovo so bili sprejeti zakon o temeljnih varnostnih cestnega prometa (Ur. l. SFRJ, št. 17/74), ki velja od prvega oktobra lani in podzakonski predpisi – pravilnik o obrazcu vozniškega dovoljenja (Ur. l. SFRJ, št. 13/75) ter pravilniki o prometnih znakih in o znakih, ki jih udeležencem v cestnem prometu dajejo pooblaščenec osebe; o registraciji motornih in priklopnih vozil; o napravah, o opremljenosti, dimenzijah in skupnih težah vozil v cestnem prometu in pravilnik o zdravstvenih pogojih, ki jih morajo izpolnjevati vozniki motornih vozil (Ur. l. SFRJ, št. 20/75), s čimer je zaokrožena zvezna zakonodaja na področju varnosti cestnega prometa.

Zvezni predpisi, ki veljajo na vsem območju SFRJ, so usklajeni z mednarodnimi predpisi in so v tem smislu izčrpani in podrobni na področju prometnih pravil ter v obravnavanju motornih vozil in njihovih voznikov, na ostalih področjih pa so dani temeljni in načelne rešitve in je potrebna podrobnejša ureditev v republiških oziroma pokrajinskih zakonodajah.

Namen tega sestavka je prav v tem, da seznanimo kar najširši krog prometnih udeležencev v naši republici s posebnostmi republiškega zakona o varnosti cestnega prometa (Ur. l. SRS, št. 24/75), ki velja od 19. novembra dalje in z bistvenimi novostmi, ki jih prinaša v primerjavi z dosedanjimi ureditvijo.

PROMETNA PRAVILA

Zvezni zakon o temeljnih varnostnih cestnega prometa je na tem področju najbolj izčrpan, vendar prinaša republiški zakon nekatera nova pravila, ki se nanašajo predvsem na vožnjo in ravnanje voznikov v strnjelih naseljih, na katera velja posebej opozoriti.

1. Polkrožno obračanje v križiščih

Gre za prepoved obračanja v semaforiziranih križiščih oziroma

ma v križiščih, kjer ureja promet pooblaščenca uradna oseba po drugem odstavku 9. člena. Namen tega predpisa je prav gotovo v tem, da bi bila prepustnost vozil na takih križiščih večja, ker je praksa pokazala, da voznik s takim manevrom znatno zadržuje vozila za seboj, ki zavijajo polkrožno, hkrati pa ustvarja nevarnost za vozila, ki vozijo naravnost po nasprotni strani ceste.

2. Vožnja v koloni pred prehodom za pešce

Ta predpis (13. člen) je namenjen temu, da bo ob prometnih konicah omogočen prehod pešcem čez vozišče na označenih prehodih zunaj posebej urejenih križišč, saj se je doslej čisto dogajalo, da pešec enostavno ni mogel čez cesto, ker je bil prehod zaseden zaradi povsem stisnjene kolone vozil.

Za to ne bo posebnih znakov, razen seveda označitve prehoda za pešce, in bo torej morala biti pozornost voznikov toliko večja.

3. Ustavljanje in parkiranje

a) V bodoče bo prepovedano ustavljanje in parkiranje na pločnikih (s celotnim vozilom ali delno) povsod, kjer to ne bo izrecno dovoljeno s prometnim znakom (14. člen).

Doslej smo vozniki pri tem ravnali tako, da je pač dopustno, kar ni izrecno prepovedano. Tako miselnost pa bomo v bodoče morali opustiti, kajti razen kaznovanja za prekršek predvideva zakon tudi odstranitev nepravilno ustavljenega ali parkiranega vozila, ki predstavlja nevarnost ali oviro za promet (18. člen).

b) Opozoriti je treba tudi na določbe 16. člena zakona, ki ureja parkiranje in ustavljanje na mestih, kjer je parkiranje ali ustavljanje omejeno na določen čas in kjer ni javnih parkirnih ur. Za te primere bo potrebna parkirna ura v vozilu in seveda ustrezna disciplina.

c) Posebnost v določbah o ustavljanju in parkiranju so določene olajšave za zdravstveno osebje pri opravljanju dolžnosti za invalidne voznike (19. člen). Jasno je, da gre tu le za izjeme in bo krog upravičencev ustrezno omejen.

DOLŽNOSTI OB PROMETNI NEZGODI

Predpise o dolžnostih ob prometnih nezgodah je vseboval že prejšnji zvezni temeljni zakon o varnosti cestnega prometa in jih je smiselno povzel tudi sedanji, vnešeni pa so v novi republiški zakon, ker zvezni zakon ni predvidel sankcij za kršitve.

Republiški zakon pa prinaša dve bistveni novosti, ki nalagata obveznosti po prometni nezgodi:

a) Prepoved uživanja alkoholnih pijač

Neposredni udeleženec prometne nezgode ne sme po nezgodi uživati alkoholnih pijač, dokler niso opravljena uradna dejanja (50. člen).

Predpis ima nedvomno namen, da bi se preprečili izgovori voznikov, da ob nezgodi niso bili pod vplivom alkohola, kar se je doslej dokaj pogosto dogajalo.

Zagrožena sankcija za kršitelje tega predpisa spada med najostrejšje, morebitni kršitelji pa se morajo zavedati tudi tega, da bo s tako kršitvijo kaj težko prikriti alkoholiziranost ob času prometne nezgode.

b) Dolžnost organizacij združenega dela ali zasebnih obrtnikov

Kadar organ javne varnosti obvesti javnost, da išče neznanega povzročitelja hujše prometne nezgode, so organizacije združenega dela, ki prodajajo potrebščine za motorna vozila oziroma ki popravljajo motorna vozila, dolžne sporočiti podatke o sumljivem kupcu nadomestnih delov oziroma naročilu popravila. Enaka dolžnost je naložena tudi zasebnim obrtnikom.

USPOSABLJANJE VOZNIKOV MOTORNIM VOZIL

1. Avto šola

Novi zakon prinaša pomembno spremembo v sistemu vzgoje voznikov motornih vozil, kar zadeva usposabljanje v praktični vožnji. Ta del priprave kandidatov je odslej dovoljen le avto šolam, ki bodo z organiziranim načinom delovanja lahko pripomogle k boljši vzgoji voznikov,

hkrati pa bo na tem področju omogočen učinkovitejši nadzor organov, ki so za to pooblaščen.

V tem smislu so v osnutku pravilnika o avto šolah, ki bo izšel še v tem letu, zaostreni pogoji za njihovo ustanavljanje in delo, tako da bodo bodoče avto šole res kvalitetne, s tem pa dosežena tudi boljša pripravljenost bodočih voznikov motornih vozil.

Avto šole bodo kot doslej organizirale tudi teoretični pouk in je prav gotovo v interesu vseh bodočih voznikov raznih vrst vozil na motorni pogon, da se vključijo tudi v ta del organiziranega usposabljanja, čeprav tega zakon ne predpisuje.

2. Vozniki inštruktorji

Vozniki inštruktorji bodo odslej pričakovani kandidati za voznike le v okviru avto šol. Ta določba velja z dnem uveljavitve zakona, torej po 19. novembru.

Razen te določbe je pomembna tudi omejitev časa poučevanja kandidatov za voznike inštruktorjev v praktični vožnji po cesti. Ta je določen za poklicne inštruktorje 8 ur dnevno, za nepoklicne pa največ 3 ure dnevno. Omejitev ne velja za poučevanje začetnih faz vožnje na poligonih (71. člen).

Temu smotru je namenjen tudi predpis v 72. členu, ki zahteva popolno treznost voznika inštruktorja med poučevanjem kandidata v praktični vožnji na cesti, pa tudi siceršnjo psihično in fizično kondicijo, ki naj zagotovi zanesljivo nadziranje kandidata, ki ga uči.

Določbe tega člena nalagajo inštruktorju tudi dolžnost, da mora v enakem smislu oceniti kandidata, ki mu ne sme dovoliti vožnje, če podvomi v njegovo sposobnost za varno vožnjo.

ZDRAVSTVENI PREGLEDI

Tudi na tem področju prinaša novi zakon določene novosti.

1. Predvsem je omeniti obveznost, da mora kandidat za voznika motornih vozil oziroma kmetijskega traktorja na zdravstveni pregled k pooblaščenemu zdravstveni organizaciji, na območju katere ima stalno ali

po novem zakonu

začasno prebivališče. Iz ustrežne obrazložitve predloga zakona je razvidno, da je to določeno zato, ker te organizacije v večini primerov razpolagajo z osnovno zdravstveno dokumentacijo o kandidatu oziroma jim bo ta laže dosegljiva.

2. Uvedena je tudi določena poenostavitve zdravstvenih pregledov kandidatov za voznike. Kandidatu se ne bo treba podvreči komisijskemu pregledu, marveč ga bo pregledal zdravnik specialist splošne medicine ali medicine dela, ki bo po lastni presoji vključil tudi druge specialiste, če bo podvomil v določene zdravstvene zmožnosti kandidata.

3. Kandidati za voznike, ki jim bo izdano na prvi stopnji negativno zdravniško spričevalo, bodo v smislu 85. člena zakona zahtevali pregled pri zdravniški komisiji druge stopnje.

KMETIJSKI TRAKTORJI

To poglavje obsega vse predpise novega zakona, ki zadevajo voznike kmetijskih traktorjev in ta vozila.

Podrobnosti o novostih na tem področju so:

1. Starostna meja

Vozniško dovoljenje za vožnjo kmetijskega traktorja bo lahko pridobil, kdor dopolni 15 let, če opravi vozniški izpit za voznika kmetijskega traktorja in če je zdravstveno zmožen za voznika (77. člen). Dosedanja starostna meja je bila 18 let, zato pa je bilo nesorazmerno visoko število voznikov, ki so upravljali kmetijske traktorje brez vozniškega dovoljenja in tudi brez potrebnega znanja.

Vozniško dovoljenje za vožnjo motornih vozil kategorij B, C in D daje vozniku tudi pravico voziti kmetijski traktor v cestnem prometu.

2. Izipit in vozniško dovoljenje

Kandidati za voznike kmetijskih traktorjev bodo lahko opravljali izpite v vsaki občini (76. člen).

Veljavnost vozniškega dovoljenja za vožnjo kmetijskega traktorja je omejena na 10 let (77. člen).

Vozniška dovoljenja za vožnjo motornih vozil kategorije F (kmetijskih traktorjev) se bodo

zamenjala za nova do 31. 12. 1975. Zamenjavo bo moral zahtevati lastnik (131. člen).

3. Usposabljanje voznikov

Kandidate za voznike kmetijskih traktorjev bodo poleg inštruktorjev lahko usposabljali tudi vozniki kmetijskih traktorjev, ki imajo vsaj tri leta vozniško dovoljenje za vožnjo kmetijskega traktorja, seveda pa tudi potrebno znanje in izkušnje, kar bo ugotovil za notranje zadeve pristojni občinski upravni organ, ki bo izdal ustrezno potrdilo (66. čl.).

4. Zdravstveni pregledi

Kandidat za voznika kmetijskega traktorja bo lahko opravil osnovni pregled pri zdravniku najbližje zdravstvene organizacije glede na svoje prebivališče. Smiselno pa veljajo tudi zanj določbe, da ga bo zdravnik napotil na specialistični pregled, če bo smatral, da je tak pregled potreben.

5. Evidentiranje in tehnični pregled

Doslej je bila registracija kmetijskih traktorjev izenačena z registracijo motornih vozil, torej vsakoletna registracija, v bodoče pa je predpisano le evidentiranje ob nakupu.

Obvezna je odjava ob spremembi lastništva, kakor tudi, če je kmetijski traktor uničen, odpisan ali odsvojen (96. člen).

Prometna dovoljenja za kmetijske traktorje in traktorske priklopnike (in registrske tablice), ki so bila izdana po dosedanjih predpisih, bo treba zamenjati po izteku veljavnosti.

Olajšave so dane tudi pri tehničnih pregledih, in sicer v tem smislu, da jih bodo opravljale pooblaščenice organizacije združenega dela v vsaki občini (drugi odstavek 99. člena). Ta ureditev pa ima tudi varnostni pomen, saj bodo odpadle vožnje kmetijskih traktorjev na daljših relacijah.

Ostaja pa obveznost vsakoletnega tehničnega pregleda, kar je tudi povsem razumljivo, saj brezhibnost vozila zagotavlja varnost voznikom tako pri vožnji na cesti kot pri uporabi traktorja pri delovnih opravilih.

DELOVNI STROJI, MOTOKULTIVATORJI, KOLESA Z MOTORJEM

Za voznike teh vrst vozil doslej ni bilo potrebno vozniško dovoljenje, za vozila pa tudi ni bila potrebna registracija. Registracije tudi v bodoče ne bo, pač pa bodo morali vozniki opraviti preizkus znanja iz predpisov o varnosti cestnega prometa (61. člen), da bodo pridobili pravico voziti ta vozila v cestnem prometu, če seveda ne bodo imeli vozniškega dovoljenja za vožnjo motornih vozil ali kmetijskega traktorja.

Za opravljanje preizkusa je za posamezne vrste vozil predpisana starostna meja: za voznike delovnih strojev (bagri, buldožerji, kombajni, finišeerji in drugi) – 18 let; za voznike motokultivatorjev (vozilo na motorni pogon, ki ima eno os in največ 16 KS in je konstruirano tako, da vleče, potiska ali vozi razna zamenljiva orodja in priključke ali lahek priklopnik) – 15 let; za voznike koles z motorjem – 14 let.

Program za preizkus je v osnutku pravilnika o voznških izpitih ustrezno prilagojen. Za voznike delovnih strojev in koles z motorjem, ki so pogosto v cestnem prometu, je predviden enak program iz predpisov kot za voznike motornih vozil, za voznike motokultivatorjev pa program za voznike kmetijskih traktorjev.

Preizkus znanja iz predpisov o varnosti cestnega prometa bodo opravljali kandidati pred izpitno komisijo, ki bo pristojna za izpite kandidatov za voznike kmetijskih traktorjev.

Kandidat, ki bo uspešno opravil preizkus, bo dobil potrdilo, v katerem bo navedeno, katero vrsto vozil sme voziti. Veljavnost tega potrdila ni omejena.

Predpisi o voznških delovnih strojev, motokultivatorjev in koles z motorjem se bodo začeli uporabljati v enem letu po uveljavitvi zakona.

KOLESARJI

Za kolesarje postavlja zakon le starostne omejitve za samostojno vožnjo otrok v cestnem prometu. Ta meja je 7 let, pri čemer je postavljen pogoj, da so se v šolah ali v drugih vzgojno-

izobraževalnih organizacijah, usposobili za vožnjo. Sicer lahko vozijo otroci kolo v cestnem prometu le v spremstvu odrasle osebe (30. člen).

Dokazilo o usposobljenosti otrok za vožnjo v cestnem prometu ni predpisano, vsekakor pa bo treba nadaljevati s prakso, ki je že ustaljena, da bodo šole in druge vzgojno izobraževalne organizacije nadaljevale z intenzivno prometno vzgojo otrok in jim izdajale izkaznice, če so se usposobili za vožnjo koles v cestnem prometu.

PREVERJANJE VOZNIŠKIH SPOSOBNOSTI

Pomembno novost je prinesel že zakon o temeljnih varnosti cestnega prometa, ki dopušča, da se lahko pošlje voznik motornega vozila, ki stori v krajšem času več hujših prometnih prekrškov, na preverjanje, ali pozna predpise o prometni varnosti oziroma ali ima potrebne spretnosti za vožnjo motornega vozila. Če se pri preverjanju tega znanja ugotovi, da voznik ne pozna cestno prometnih predpisov in nima potrebnih spretnosti za vožnjo motornega vozila, se mu začasno odvzame vozniško dovoljenje.

To načelo dopolnjuje sedaj sprejeti zakon o varnosti cestnega prometa. Ta določa, da lahko poda predlog za preverjanje znanja cestno prometnih predpisov in sposobnosti vožnje sodnik za prekrške, sodišče ali organ javne varnosti. Na tak preizkus se lahko pošlje voznik, ki mu je bil izrečen varstveni ukrep odvzema vozniškega dovoljenja za 6 mesecev ali več, lahko pa se pošlje tudi voznik, ki je bil kaznovan v enem letu za dva hujša prekrška. Med te vrste prekrškov štejemo predvsem tiste, za katere lahko sodnik za prekrške izreče varstveni ukrep odvzema vozniškega dovoljenja.

Republiški svet za preventivo in vzgojo v cestnem prometu bo po izdaji podzakonskih predpisov s področja cestnega prometa informiral javnost tudi o novostih in spremembah, ki jih bodo vsebovali ti predpisi.

Ljubljana, 19. 11. 1975

**SVET ZA PREVENTIVO
IN VZGOJO V CESTNEM
PROMETU**

Civilna zaščita danes

(Nadaljevanje iz prejšnje številke)

i) Radiološka—biološka—kemična zaščita

To je specifičen ukrep zaščite in reševanja, ki ga terja uporaba sredstev za množično uničenje. Radiološko—biološka—kemična zaščita je ozko povezana z izvajanjem vseh ukrepov civilne zaščite. Vsak pripadnik civilne zaščite mora biti strokovno usposobljen ne samo za določeni ukrep, ki ga izvaja, ampak tudi za zaščito v primeru RBK napada.

Ukrepi RBK zaščite sestojijo iz treh sestavin:

- odkrivanja in določitve vrste in stopnje nevarnosti,
- sprejemanja neposrednih ukrepov osebne in kolektivne zaščite in

- odpravljanja posledic, ki jih je povzročila uporaba RBK sredstev (dekontaminacija).

Med ukrepe civilne zaščite štejemo tudi prvo veterinarsko pomoč ranjeni in bolni živini na kraju samem, med reševanjem ali prevozom v ustrezne veterinarske ustanove, zaščito rastlin in rastlinskih proizvodov, ki se organizirajo pri kmetijskih organizacijah in individualnih kmetijskih proizvajalcih, asanacijo terena, ki obsega pokopavanje umrlih ljudi, zakopavanje živalskih trupel in zastrupljenih živil, dezinfekcijo določenih površin in zaščito pred neeksploziranimi ubijalnimi sredstvi.

ENOTE CIVILNE ZAŠČITE

To so posebne sile, ki naj bi bile dobro opremljene, izurjene za reševanje prebivalstva in materialnih dobrin ter za odpravljanje posledic. Ustanovijo se iz obveznikov civilne zaščite. Obvezniki civilne zaščite so vsi občani od dopolnjenega 16. do dopolnjenega 60. leta (moški) oziroma do dopolnjenega 55. leta starosti (ženske). Službe v civilni zaščiti so oproščeni:

- osebe v službi stalnega sestava oboroženih sil,
- vojaški obvezniki, ki imajo vojni raspored v oboroženih silah,
- pripadniki milice,
- nosečnice in ženske z otroki, ki še niso dopolnili sedem let, ter
- osebe, ki niso sposobne služiti v civilni zaščiti.

Lahko pa razporedijo v enote civilne zaščite zdravnice, inženirke in tehničarke ter druge ne-

ogibno potrebne strokovnjakinje, ki imajo otroke, mlajše od 7 let, če sta jim med opravljanjem dolžnosti v civilni zaščiti zagotovljena nega in varstvo njihovih otrok.

Ustanoviteljice enot civilne zaščite so družbeno-politične skupnosti, krajevne skupnosti in organizacije združenega dela.

Načelno organizacijsko strukturo teh enot določa zakon o ljudski obrambi, družbeno-politične skupnosti, organizacije združenega dela in krajevne skupnosti pa to prilagodijo svojim potrebam in možnostim. Prilagojena mora biti nalogam, številčnemu stanju obveznikov civilne zaščite in planu civilne zaščite širše družbeno-politične skupnosti določenega kraja ali širšega območja.

Enote se aktivirajo ob neposredni vojni nevarnosti in v vojni, v miru pa med akcijami za zaščito in reševanje. Ustanovitelji v mirnem času skrbijo za pouk in opremljanje enot ter z vajami preverjajo njihovo pripravljenost in sposobnost. Enote civilne zaščite preverjajo svoje znanje tudi ob vajah oboroženih sil, ko se preverja pripravljenost in usposobljenost vseh struktur ljudske obrambe kraja ali širšega območja.

Po nalogah in organizacijski strukturi so lahko enote civilne zaščite splošne ali specializirane. Splošne enote ustanovijo v samozaščiti v manjših krajevnih skupnostih, naseljih in manjših organizacijah združenega dela, specializirane enote pa kot posebne sile v družbeno-političnih skupnostih, večjih organizacijah združenega dela (načelno z več kot 150 zaposlenimi) ter v večjih krajevnih skupnostih.

Specializirane enote ustanovijo za izpolnjevanje obsežnejših nalog v zvezi z reševanjem in odpravljanjem posledic, ki jih povzročijo vojna in druge nesreče. Načelno se ustanovijo naslednje specializirane enote:

- tehnične enote,
- sanitetne enote oziroma enote prve medicinske pomoči,
- enote za radiološko—kemično—biološko zaščito,
- gasilske enote,
- veterinarske enote,
- enote za asanacijo terena in
- enote za vzdrževanje reda.

Enote so lahko po velikosti ekipe (na primer: ekipa prve medicinske pomoči kot osnovna sanitetna enota šteje 6 ljudi),

oddelki, vodi ali pa večje združene enote, kar je odvisno od mesta in vloge v organizaciji, kjer se ustanovijo.

V naši delovni organizaciji naj bi bila osnovna enota civilne zaščite ekipa. Ekipa specializirane enote bo imela enako formacijo v vseh TOZD naše DO, kar bo olajšalo izvajanje pouka in opremljanje enot. Danes se javlja potreba po poenotenju civilne zaščite na vsem območju Jugoslavije (obleka, označevanje, pouk in drugo), saj je civilna zaščita sestavni del ljudske obrambe, obramba države pa mora biti celovita.

Tehnične enote

Ustanovijo jih iz delavcev — obveznikov civilne zaščite, ki opravljajo enako ali podobno delo v mirnem času. Opremljene so s primernimi tehničnimi sredstvi, ki jim omogočajo, da naloge uspešno opravijo. Glede na vrste nalog, ki bi jih opravljale, se te enote lahko organizirajo kot:

a) reševalne enote. Te rešujejo ljudi iz ruševin, poškodovanih, poplavljenih ali zažganih stavb in drugih objektov in kontaminiranih območij ter sodelujejo skupaj z gasilskimi entami, gradbenimi enotami, enotami prve medicinske pomoči, enotami RBK zaščite in z enotami samozaščite.

b) Gradbene enote ustanovijo iz delavcev — obveznikov civilne zaščite, ki enako ali podobno delo opravljajo tudi v

mirnem času in so opremljeni s potrebnimi stroji, ki se uporabljajo pri gradbenih, cestnih in podobnih dejavnostih delovne organizacije. Te enote opravljajo naslednje naloge: čistijo ruševine zaradi reševanja ljudi, usposabljaajo komunikacije za promet, rušijo poškodovane objekte, da preprečijo nadaljnje rušenje in gradijo zaklonišča osnovne zaščite. Po potrebi opravljajo tudi druge naloge, kot so: postavljanje protipožarnih ovir, dekontaminacija zemljišča, skrb za vodo, asanacija zemljišča in drugo.

c) Komunalne enote, ki jih ustanovijo iz delavcev — obveznikov civilne zaščite, opravljajo enako ali podobno delo tudi v mirnem času. V primeru večjih nesreč te enote usposabljaajo poškodovana komunalna omrežja (vodovod, kanalizacijo, plinovod, toplovod, električni tok, telefonske zveze) ali po potrebi ta omrežja hitro izključijo, če je nevarnost za večje nesreče.

č) Enote za dezaktiviranje ubijalnih sredstev ustanovijo iz specialistov za dezaktiviranje in drugih usposobljenih obveznikov civilne zaščite. Usposobljene so za odkrivanje in uničevanje neeksploziranih ubijalnih sredstev in za zaščitne ukrepe pred njimi. Te enote organizirajo samo v organizacijah združenega dela, ki se poklicno ukvarjajo s proizvodnjo takšnih sredstev, in v družbeno-političnih skupnostih za širša območja (območje ene občine ali pa večje krajevne skupnosti). V drugih organizacijah združenega dela jih ustanovijo le izjeme.

Vse te specializirane tehnične enote ustanovijo večje organizacije združenega dela ali družbeno-politične skupnosti. Manjše delovne organizacije lahko te dejavnosti združijo in organizirajo manjše število takih enot.

V naši delovni organizaciji bomo ustanovili vse te specializirane enote (izključno enote za dezaktiviranje). Osnovna enota bo ekipa (reševalna ekipa, gradbena ekipa, reševalno—gradbena ekipa), ki bo štela 5 ljudi. Večje TOZD bodo imele več ekip. Iz dveh ekip bomo oblikovali oddelek, iz dveh ali več oddelkov pa vod. Taka enotna osebna in materialna formacija tehničnih enot civilne zaščite bo olajšala izvajanje pouka in boljše vodenje te službe.

IVAN TOVŠAK

IMV — KURIR izdaja delovna skupnost Industrije motornih vozil Novo mesto — Izhaja vsak mesec v 5000 izvodih — Ureja uredniški odbor — Glavni urednik: Andrej Dular — Odgovorni urednik: Alfonz Brzič — Uredništvo in uprava: Novo mesto, Zagrebška cesta 18/20 — Grafična priprava: ČZP DOLENJSKI LIST, Novo mesto — Tisk: Tiskarna LJUDSKA PRAVICA, Ljubljana

Oglašajo se strelci družine »Lojze Dragan«

V naši delovni organizaciji že vrsto let deluje strelska družina „LOJZE DRAGAN“, vendar je bila zaradi večjih kadrovskih sprememb dalj časa neaktivna. Konec leta 1975 pa je prišlo na pobudo posameznikov do reorganizacije. V vodstvo so izvoljeni novi člani, sprejet je bil delovni program za leto 1976 in sadovi dela so že vidni.

Treningi z zračno puško so vsak torek in petek od 15. ure naprej v prostorih menze proizvodnje prikolic. Na vsakem treningu je več udeležencev. Rezultati streljanja se izboljšujejo. Za vsakega posameznika vodijo evidenco in na osnovi rezultatov sestavljajo ekipe, ki zastopajo družino na tekmovanjih v programu občinskih strelskih tekmovanj.

V družino je vključenih 27 članov. Vabimo še nove člane, ki se lahko vključijo v družino ob treningu ali pri kurirju Marjanu VEHARJU. Program vodstva strelske družine je jasen in uspehi ne bodo izostali. Na osnovi možnosti in načrtnega dela bo mogoče priti do najboljših mest na občinskih tekmovanjih.

Delovanje strelske družine je podprl sindikat naše delovne organizacije z materialno podporo, prav tako pa tudi ostale organizacije, ker pomaga strelska družina krepiti našo obrambno sposobnost.

Rezultati treninga SD „Lojze Dragan“ IMV z zračno puško v aprilu:

od 200 možnih krogov so dosegli:

	krogov
1. Vehar Marjan	155
2. Turk Branko	149
3. Pavlin Zvone	147
4. Gregorič Anton	145
5. Bančev Ferenc	144
6. Dragan Franc	143
7. Drozdek Jozo	138
8. Antončič Viktor	137
9. Selič Jože	122

Rezultati treninga z MK puško:

	krogov
1. Dragan Franc	155
2. Vehar Marjan	149
3. Drozdek Jozo	138
4. Učman Jože	102

Strelska družina „Lojze Dragan“ IMV Novo mesto

Na dopust v Pakoštane!

Letos bomo že tretjič organizirano letovali v avtokampu v Pakoštanah. Izkušnje zadnjih let nam kažejo, da smo našli pravi kraj! Pakoštani so s svojo izredno klimo, z gozdom poraslo obalo, mnogimi otoki ter veliko sonca res čudovit kraj. Številne pečene plaže in borovi gozdiči so pravi raj za vsakega, ki si želi miru, počitka, sonca in čistega morja. Okolica Pakoštanov je izredno ugodna za izlete; samo čez cesto je Vransko jezero, na drugi strani pa otok Pašman. Tudi „dalmatince“ je tod med najboljšimi, saj poznavalci trdijo, da se nanj „iz cvička“ ni težko privaditi...

V velikem avtokampu pa je kot pravo IMV naselje, saj stoji tam 57 ličnih ADRIA prikolic. Mnogi, ki so imeli na začetku pomisleke na stanovanje v gozdu, so kasneje ta strah premagali, saj je ugodje bilo na takšnem nivoju, da so posamezniki dajali videz, kot da so na „malih medenih tednih“. Seveda je bilo tudi nekaj pripomb (kjer pa jih ni, kjer so ljudje, delamo tudi napake). Veliko napak smo že v preteklem letu odpravili, z nekaj več dobre volje pa se lotevamo organizacije od diha letos tudi pri nas. Lahko pa rečemo, da je bila do sedaj večina z letovanjem navdse zadovoljna. V preteklem letu je letovalo v našem campu 1.000 članov delovne organizacije in njihovih svojcev.

Tudi letos želimo članom delovne organizacije omogočiti lep, prijeten in cenen dopust v avtokampu Pakoštane, kjer imamo na voljo vsak dan 230 ležišč v 57 prikolicah naslednjih tipov:

305 – 7 prikolic,
380 – 25 prikolic,
450 – 18 prikolic,
500 – 2 prikolici,
640 – 1 prikolica,
550 – 3 prikolice in
700 – 1 prikolico.

Prikolice so v izvedbi Adria in Adria De Luxe. V prikolicah so vgrajeni hladilniki. Prikolice so priključene na električno omrežje 220 voltov. V vseh je plinska napeljava, tako da je mogoče, da si vsak sam kuha, v kolikor se ne želi abonirati v bližnji restavraciji, kjer je velika kapaciteta in okusna hrana. Prikolice so opremljene z odevjami in blazinami. S seboj mora prinesiti vsak koristnik samo rjuhe in prevleke za blazine. Naj omenimo še to, da tudi letos ne bo dosti boljša situacija z električno napetostjo, kakor je bila v zadnjih dveh letih, ker je to problem v „spici sezone“ na celotnem Jadranu. Hladilniki v prikolici so zaradi nizke napetosti slabo hladili pa je bilo na ta račun več pripomb in intervencij. Zadovoljiti se bomo pač morali s priključkom hladilnika na plin.

IN CENE?

Tudi letos stremimo za tem, da bodo cene, ki jih plačajo koristniki campa, pokrivalo samo dejanske stroške campa, kot so: najemnina prostora in čuvanje prikolic, porabo električne energije, tekoče vzdrževanje, zavarovanje prikolic in honorar receptorja.

Izvršni odbor sindikalne podružnice bo na podlagi analize stroškov določil cene za letošnje sezono takoj, ko bo znana višina najemnine za prostor. Pogodba bo sklenjena v začetku maja.

Razen tega bo potrebno plačati še posebno turistično takso 4 din na dan za vse, ki so starejši od 10 let, ter 5 din za parkiranje avtomobila na dan.

AVTOBUSNI PREVOZI

Za člane delovne organizacije, ki nimajo lastnega prevoza, bomo tudi v tem letu organizirali avtobusni prevoz v Pakoštane in nazaj v Novo mesto. Ceno prevozov bo določil na podlagi dejanskih stroškov izvršni odbor sindikalne podružnice in bo objavljen v „prijavnica“, ki bodo na razpolago članom delovne organizacije takoj v začetku maja.

(Nadaljevanje na naslednji strani)

Na dopust v Pakoštane!

(Nadaljevanje s prejšnje strani)

LETOŠNJE IZMENE

Člani kolektiva se lahko v našem campu odločijo za 7-dnevno in 14-dnevno letovanje. Poslovanje campa se bo pričelo predvidoma 19. junija, izmene pa so naslednje:

7-dnevno:
 19. 6. – 26. 6.
 26. 6. – 3. 7.
 3. 7. – 10. 7.
 10. 7. – 17. 7.
 17. 7. – 24. 7.
 24. 7. – 31. 7.
 31. 7. – 7. 8.
 7. 8. – 14. 8.
 14. 8. – 21. 8.
 21. 8. – 28. 8.
 28. 8. – 4. 9.
 4. 9. – 11. 9.
 11. 9. – 18. 9.
 18. 9. – 25. 9.
 14 izmen
 14-dnevno:
 19. 6. – 3. 7.
 3. 7. – 17. 7.
 17. 7. – 31. 7.
 31. 7. – 14. 8.
 14. 8. – 28. 8.
 28. 8. – 11. 9.
 11. 9. – 25. 9.
 7 izmen

Skupno: 14 izmen po 7 dni
 in 7 izmen po 14 dni.

DOSEDANJE IZKUŠNJE

Izvršni odbor sindikalne podružnice bo razpravljal tudi o predlogu, da bi koristnikom campa odobrili predsezonski oz. posezonski popust. Tako bi cene storitev v juniju in septembru bile nižje za 50%. To ugodnost bi morali izkoristiti predvsem člani delovne organizacije, ki lahko v tem času koristijo letni oddih, ker nimajo šoloobveznih otrok, starejši člani delovne organizacije, samci, mladina in podobno. V tem času bi lahko koristili oddih tudi socialno ogroženi, bolniki in upokojeanci oz. upokojeni člani delovne organizacije.

Izkušnje iz preteklih let tudi kažejo na pomanjkljivost, ki so pogojevale negotovanja na račun koriščenja dopusta. Posamezniki so se prijavili za letovanje in sami planirali svoj dopust, težave pa so nastopile, ko je bilo potrebno dopust nastopiti. Letos brez soglasja nadrejenega vodje ne bo nič. Veljavna bo samo tista prijavnica, ki bo potrjena od vodje, da ni zadržkov, da dotični v določenem času koristi svoj letni dopust.

Strokovna služba za oddih in rekreacijo v kadrovskem oddelku bo sprejemala prijave do 15. junija 1976. Prijave po določiranih TOZD bodo sprejemali kadrovski oddelki. Morebitne proste kapacitete v posameznih terminih bodo porazdeljene na evidentirane prosilce ali pa ponovno objavljene, da jih lahko koristijo tisti, ki se bodo za letovanje naknadno odločili.

Pričakujemo, da bo odziv za letovanje v letošnjem letu še boljši od prejšnjih let. Predvsem je potrebno izkoristiti čas v mesecu juniju in septembru.

Iz leta v leto smo ugotavljali, da smo glede izrabe letnega dopusta bili slabo organizirani, zato je beseda o tem tekla tudi na sindikatu. Zdaj, ko smo naredili prvi korak, pa bo potrebno razmišljati tudi dalje, predvsem v to smer, kakor osveščati delavce o pomenu in izrabi letnega dopusta.

ZA KORISTNEJŠI ODDIH NAŠIH DELAVCEV!

Letni oddih je pri izkoriščanju prostega časa nedvomno posebno pomemben. Dopusta nimamo za to, da bomo počivali in lenuharili okoli hiše, pa zopet ne zato, da ga izrabimo za kmetovanje in zidanje. Vse

premalo se še zavedamo vpliva, ki ga ima letni oddih za obnavljanje in utrjevanje zdravja, sprostitve in „remont živčevja“. Letni oddih je čas, ko lahko spoznamo svoje otroke, vplivamo na njihovo vzgojo in razvoj; to je čas, v katerem se utrjujejo družinske vezi in odnosi med zakonci in otroki.

Letni dopust pomeni spoznavanje novih krajev, ljudi in navad. Če upoštevamo še vpliv letnega dopusta na oblikovanje osebnosti delavca, šele pridemo do celovitega prispevka, ki ga letni oddih daje v prizadevanju za sposobnejšega, bolj zdravega in razvitejšega delavca. V doseganju večje produktivnosti dela, večjih gospodarskih uspehov družbe ter pospešitvi in bogatitvi človekovega življenja ima prednost le tak delavec.

V minulem družbeno ekonomskem razvoju naše samoupravne socialistične družbe smo dosegli zavidljive uspehe glede povečanja prostega časa, vse premalo pa je bilo načrtovanega in organiziranega dela za njegovo pametno izrabo. V sindikatu se moramo v bodoče veliko bolj zavzemati za razvoj te aktivnosti, oblike dela pa stalno dopolnjevati ter iskati nova pota za zadovoljevanje tistega, kar naš delovni človek danes potrebuje.

A. DULAR